

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені І. І. МЕЧНИКОВА
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ТА ПРАВОСУДДЯ

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Електронний методичний посібник
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 Право

ОДЕСА
2023

УДК 346:347.9(072)
Г722

Укладач:

Т. В. Степанова, доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри конституційного права та правосуддя

Рецензенти:

О. І. Миколенко, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

А. В. Левенець, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права та правосуддя Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

*Рекомендовано до друку вченою радою
економіко-правового факультету ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 10 від 26 червня 2023 р.*

Г722 **Господарське процесуальне право [Електронний ресурс] :**
електрон. метод. посібник для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти / уклад. Т. В. Степанова. – Одеса, 2023. – 119 с. – 1,4 МБ.

Методичний посібник укладено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Господарське процесуальне право», яка є обов'язковою дисципліною для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право. Методичний посібник містить опис змісту дисципліни, перелік питань та методичні рекомендації для підготовки до практичних занять, пояснення до виконання самостійних завдань та рекомендовану літературу до них.

УДК 346:347.9(072)

© Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	8
ПЛАНИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	14
ПОЛІТИКА КУРСУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	93
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ.....	96
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	106
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	110

ВСТУП

Господарське процесуальне право – одна з провідних галузей української системи права. Як галузь правової науки господарське процесуальне право базується на провідній галузі господарського процесуального законодавства, яке, в свою чергу, відображає процес економічної, господарської політики держави, визначеної переходом від планово-регульованої до ринкової економіки, яка вказує на необхідність нових форм та процедур вирішення спорів, що витікають з господарської діяльності. Головною метою господарського процесуального законодавства є розширення можливостей учасників процесу щодо врегулювання господарсько-правового спору, що виник між ними.

Необхідність вивчення господарського процесуального права викликана тим, що незалежна українська держава за короткий час по суті завершила становлення судоустрою та визначилася з ланками розгляду окремих категорій спорів. Особлива роль забезпечення реальної економічної незалежності країни залежить від якості господарського процесуального законодавства в українській правовій системі, оскільки господарські суди розглядають спори, пов'язані зі здійсненням господарської діяльності.

Предметом вивчення дисципліни «Господарське процесуальне право» є положення відповідно до структури курсу, що складається з трьох частин: загальної, особливої та спеціальної. В загальній частині вивчаються: предмет, система та джерела господарського процесуального права; принципи господарського судочинства; учасники господарського процесу; судові витрати, процесуальні строки у господарському судочинстві. В особливій частині розглядаються особливості різних видів та стадій розгляду справ у господарських судах першої, апеляційної та касаційної інстанцій. У спеціальній частині вивчаються особливості провадження у справах про банкрутство та розгляду господарських спорів у третейських судах.

Метою викладання навчальної дисципліни «Господарське процесуальне право» є формування у здобувачів комплексної системи занять щодо

організації та функціонування господарських судів, юрисдикційних особливостей компетенції господарських судів, навичок аналізувати окремі стадії господарського судочинства, розуміти особливості розгляду окремих категорій господарських справ.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Господарське процесуальне право» є:

- ознайомлення здобувачів із загальними закономірностями виникнення і розвитку господарського процесуального права;
- визначення ролі та значення господарського процесуального права у становленні національної системи права України;
- сприяння розвитку у здобувачів самостійності мислення та застосування цих навичок в аспекті аналізу роботи господарських судів;
- засвоєння здобувачами юридичної лексики і термінології;
- формування правової культури здобувачів.

Досконале вивчення дисципліни дозволить запобігти помилок при застосуванні норм господарського процесуального права, успішно вирішувати завдання по зміцненню законності.

Господарське процесуальне законодавство націлене на правове забезпечення прав учасників процесу та захист їх інтересів у суді. Від успішної реалізації вимог цього законодавства залежить розвиток всієї системи економічних та соціальних відносин в країні.

З найбільш важливих тем курсу проводяться практичні заняття. На них можуть використовуватись різні форми та методи контролю знань здобувачів: доповіді, експрес-опитування, доповнення відповіді, вільна дискусія, співбесіда, обговорення повідомлень, розв'язання казусів, індивідуальні завдання та інші. Рівень знань, підготовленості, ерудиції, активності здобувачів на практичних заняттях оцінюється викладачем самостійно.

Завершується вивчення дисципліни «Господарське процесуальне право» проведенням іспиту. До іспиту допускаються здобувачі, що

відпрацювали всі пропущені заняття, виправили незадовільні оцінки, отримані на практичних заняттях, набрали мінімальну кількість балів.

Одним з обов'язкових елементів учбового плану для здобувачів є підготовка до практичних занять. Для цього здобувачам необхідно ознайомитися з рекомендованою учбовою, учбово-методичною літературою, нормативно-правовими актами з кожної теми. Виконання завдань по темам курсу є обов'язковою умовою підготовки до практичних занять. При підготовці до практичних занять необхідно:

- ознайомитись з питаннями теми;
- прочитати відповідні питання в підручнику або конспекті;
- ознайомитись з нормативними матеріалами;
- ознайомитись з літературними джерелами, які додаються в плані практичних занять;
- розв'язати завдання до теми.

Для розв'язання завдань необхідно завести окремий зошит, при необхідності записати тези відповідей на питання практичних занять. Розв'язання завдань має бути чітким, повним, обов'язкова присутність посилання на статті нормативних актів з позначкою, коли і ким він був виданий; має бути особисте тлумачення проблеми на підставі чинного законодавства.

Здобувачам необхідно постійно проводити моніторинг нових нормативно-правових актів, що приймаються Верховною Радою, Урядом, Президентом України, аналізувати судову практику Верховного Суду.

Методичні рекомендації до практичних занять з курсу «Господарське процесуальне право» призначаються для здобувачів спеціальності 081 «Право».

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

знати: фундаментальні поняття і категорії господарського процесуального права; місце та призначення господарського судочинства в правовій системі України та інших держав; поняття, періоди формування

вітчизняного господарського судочинства; основні джерела господарського процесуального права; принципи господарського судочинства; особливості господарського процесуального права та господарського судочинства.

вміти: коректно використовувати знання щодо принципів, юрисдикції та підсудності, процесуальних строків, доказів, судових витрат, учасників господарського процесу; правильно використовувати інститут забезпечення в господарському процесі; підготувати претензії та позовні заяви для участі у господарському процесі; розрізняти апеляційне, касаційне провадження, перегляд судових актів Верховним Судом, перегляд за нововиявленими та виключними обставинами; правильно використовувати знання для обрання третейського вирішення спору або провадження у справах про банкрутство.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Загальні положення про господарське процесуальне право

Тема 1. Загальні положення господарського процесуального права.

Підвищення ролі права і юридичних органів в умовах переходу до ринкової економіки. Сутність судової реформи щодо господарських судів України згідно з Законом України «Про судоустрій та статус суддів» від 7 липня 2010 року, Законом України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 року, Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року, Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 3 жовтня 2017 року. Поняття господарського процесуального права як самостійної галузі права. Предмет господарського процесуального права. Метод господарського процесуального права. Джерела господарського процесуального права. Задачі і функції господарських судів України. Їх система і призначення. Принципи господарського процесу. Система і значення.

Тема 2. Система та структура господарських судів України.

Юрисдикція господарських судів.

Система господарських судів України. Арбітражні (господарські) суди в державах СНД. Структура Верховного Суду. Структура апеляційних господарських судів. Структура місцевих господарських судів в Україні. Поняття та зміст господарського спору. Відмінності господарського спору від цивільно-правового спору. Категорії та види господарських спорів. Юрисдикція господарських судів.

Тема 3. Учасники господарського судового процесу.

Поняття та види учасників процесу. Загальна характеристика учасників в позовному, спрощеному, наказному, особому провадженні (у справах про банкрутство), виконавчому провадженні. Відвід судді. Сторони в судовому процесі. Права та обов'язки сторін. Участь у справі кількох позивачів та відповідачів. Залучення до участі у справі іншого відповідача. Заміна неналежного відповідача. Треті особи. Процесуальне правонаступництво. Поняття і значення представництва. Підстави виникнення представництва. Суб'єкти та види представництва. Повноваження представника. Довіреність, її форма, види, строк та посвідчення. Припинення довіреності та наслідки.

Тема 4. Докази та доказування в господарському процесі. Судові доручення. Інститут забезпечення в господарському процесі.

Поняття доказування і його роль в процесі. Поняття і види доказів. Обов'язок доказування і подання доказів. Підстави звільнення від доказування. Витребування доказів. Огляд та дослідження письмових і речових доказів у місці їх знаходження. Повернення письмових і речових доказів. Призначення і проведення судової експертизи. Предмет доказування, його склад. Належність і допустимість доказів. Витребування і дослідження доказів. Оцінка доказів.

Звернення господарських судів із судовим дорученням до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів. Інститут забезпечення в господарському процесі: види, характеристика. Загальноправова характеристика забезпечення доказів. Порядок забезпечення судових витрат, в тому числі забезпечення витрат на професійну правничу допомогу. Порядок забезпечення позову. Процедура зустрічного забезпечення. Порядок та заходи забезпечення виконання рішення.

Тема 5. Судові витрати. Процесуальні строки.

Поняття і види судових витрат. Судовий збір: види, розміри. Суб'єкти, які звільняються від сплати судового збору. Інші витрати у справі. Розподіл витрат між сторонами. Сплата судових витрат. Повернення судового збору. Визначення розміру сум, що підлягають сплаті за проведення експертизи, послуги перекладача, адвоката.

Поняття і значення процесуальних строків, їх види. Порядок обчислення строків. Встановлення та обчислення процесуальних строків. Закінчення процесуальних строків. Зупинення процесуальних строків. Відновлення строків. Продовження строків.

Змістовий модуль 2.

Види та стадії судового провадження у господарських судах

Тема 6. Досудове врегулювання господарських спорів.

Поняття досудового врегулювання господарських спорів. Правила подання та структура претензії. Зміст претензії. Порядок і строки розгляду претензії. Досудове врегулювання розбіжностей, що виникають під час укладення, зміни та розірвання певної категорії господарських договорів.

Тема 7. Подання позову. Характеристика загального позовного провадження у господарському процесі.

Поняття і зміст позовної заяви. Визначення ціни позову. Додатки до позовної заяви. Об'єднання позовних вимог. Відзив на позовну заяву і зустрічний позов.

Загальна характеристика загального провадження у господарському процесі. Стадії розгляду справи у суді першої інстанції. Відкриття провадження у справі. Підстави та наслідки неможливості відкриття провадження у справі. Характеристика підготовчого провадження. Письмові

заяви учасників справи: види, характеристика. Порядок ведення засідання в суді першої інстанції (строк, склад суду, процедура).

Тема 8. Характеристика спрощеного позовного провадження у господарському процесі. Характеристика наказного провадження у господарському процесі.

Загальна характеристика спрощеного позовного провадження у господарському процесі. Стадії спрощеного позовного провадження. Особливості ведення засідання в суді першої інстанції при спрощеному позовному провадженні.

Загальна характеристика наказного провадження у господарському процесі. Стадії розгляду справи у наказному провадженні. Порядок ведення засідання в суді першої інстанції при обранні наказного провадження.

Тема 9. Вирішення господарських спорів у першій інстанції. Судове рішення.

Строк вирішення спору. Порядок ведення засідання в суді першої інстанції (строк, склад суду, процедура). Вирішення спору при неподанні відзиву на позовну заяву і витребуваних господарським судом матеріалів. Відвід судді, експерта, перекладача. Забезпечення позову, його форми. Підстави забезпечення позову. Заходи до забезпечення позову. Скасування забезпечення позову. Протокол судового засідання. Відкладення розгляду справи. Перерва в засіданні. Припинення провадження по справі. Залишення позову без розгляду. Зупинення провадження по справі. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем, мирова угода сторін. Прийняття рішення суду по справі. Зміст рішення. Оголошення рішення та набрання ним законної сили. Розсилання рішень та ухвал. Додаткове рішення і його роз'яснення. виправлення рішення, ухвали. Ухвали суду першої інстанції: види, характеристика. Винесення ухвали та її зміст. Окрема ухвала. Окрема думка судді.

Тема 10. Перегляд судових актів у господарському судочинстві.

Порядок подання апеляційної скарги. Порядок розгляду апеляційної скарги. Межі перегляду справи в апеляційній інстанції. Право апеляційного оскарження. Повноваження апеляційної інстанції. Підстави для скасування або зміни рішення. Постанова апеляційної інстанції. Апеляційні скарги на ухвали місцевого господарського суду.

Право оскарження судових рішень до Верховного Суду. Підстави для оскарження до Верховного Суду судових актів. Порядок подання заяви про перегляд судових акту до Верховного Суду. Порядок перегляду у Верховному Суді. Повноваження Верховного Суду при перегляді. Постанова Верховного Суду.

Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами. Порядок і строк подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами. Прийняття заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами.

Підстави перегляду судових рішень за виключними обставинами. Порядок і строк подання заяви про перегляд судових рішень за виключними обставинами. Прийняття заяви про перегляд судового рішення за виключними обставинами. Перегляд судових рішень за виключними обставинами.

Змістовий модуль 3.

Особливості провадження окремих категорій справ

Тема 11. Провадження у справах про банкрутство.

Поняття банкрутства. Учасники провадження у справах про банкрутство, їх правовий статус. Правовий статус арбітражного керуючого. Процедури провадження у справах про банкрутство: загальна характеристика, особливості.

Тема 12. Третейський розгляд господарських спорів.

Третейські суди в Україні. Порядок розгляду справ третейськими судами. Законодавче врегулювання третейського розгляду справ. Міжнародний комерційний арбітражний суд та Морська арбітражна комісія при Торгово-промисловій палаті України. Їх правовий статус. Проведення у справах про оскарження рішень третейських судів та про видачу виконавчих документів на примусове виконання рішень третейських судів.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Практичне заняття 1.

Тема. Загальні положення про господарське процесуальне право та господарське судочинство.

Питання для обговорення

1. Місце і значення господарських судів у судовій системі України. Проблема підвищення довіри до суддів господарського суду та судової системи загалом.
2. Господарське процесуальне право як самостійна галузь права. Предмет, метод та джерела господарського процесуального права.
3. Система господарських судів в Україні.
4. Структура місцевих господарських судів в Україні. Структура апеляційних господарських судів. Структура Верховного Суду.
5. Задачі та функції господарських судів України.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має усвідомлювати, досліджуючи питання підвищення ролі права і юридичних органів в умовах переходу до ринкової економіки, що щорічно кількість таких органів збільшується непередбачуваними темпами. Зазначена тенденція зумовлена активізацією господарської діяльності в Україні, посиленням авторитету господарських судів у підприємницького загалу, що прагне вирішувати господарські конфлікти цивілізованим способом, а також активною позицією державних органів, які охороняють державні інтереси.

Здобувачу необхідно проаналізувати Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р., Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 р., Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р., Закон України «Про внесення змін до

Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 3 жовтня 2017 р. Для повноти відповіді необхідно визначити позитивні та негативні риси цих нововведень.

Здобувач повинен звернути увагу, що поняття господарського процесуального права застосовується для визначення науки, що вивчає законодавство про господарський процес, як учбова дисципліна, та ін. Взагалі, це сукупність норм, що регулюють організацію господарських судів, їх діяльність та діяльність осіб, що беруть участь у розгляді господарської справи з метою захисту порушених прав та інтересів суб'єктів підприємництва. Це самостійна галузь права, оскільки має свій предмет, метод та джерела.

Здобувач повинен звернути увагу, що предметом даної галузі є процесуальні відносини, що складаються в ході розгляду господарських спорів, що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні господарських договорів та з інших підстав, а також у спорах про визнання недійсними актів, справи про банкрутство та інші справи, віднесені ГПК України до їх компетенції.

Здобувач повинен знати, що джерелами даної галузі є Конституція України, ГПК, Кодекс з процедур банкрутства, Міжнародні стандарти судочинства, Бангалорські принципи поведінки суддів, закони України «Про судоустрій і статус суддів», «Про забезпечення права на справедливий суд», «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», «Про судовий збір», «Про доступ до судових рішень», «Про доступ до публічної інформації», «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», «Про третейські суди», «Про міжнародний комерційний арбітраж», «Про виконавче провадження», «Про судову експертизу», укази Президента України, рішення Конституційного Суду України, постанови Верховного Суду та ін.

Здобувач повинен звернути увагу, що в структуру Верховного Суду входять Пленум, Велика Палата, касаційні суди, судові колегії, голова суду, перший заступник, заступники голови, судді. При Верховному Суді утворюються Науково-консультативна рада та друкований орган. Для повноти відповіді здобувачеві необхідно назвати повноваження кожної складової ВС.

Структура апеляційних господарських судів складається з голови суду, першого заступника, заступників, судових палат, судових колегій та суддів. Здобувачеві слід назвати повноваження кожної складової.

Структура місцевих (окружних) господарських судів в Україні складається з голови суду, першого заступника, заступників та суддів. Здобувачеві слід назвати повноваження кожної складової.

Здобувачеві слід знати, що законодавцем сформульовано в ГПК, що завданням господарського судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, та розгляд інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, держави.

Здобувач повинен усвідомлювати, що вказані вище завдання суди виконують завдяки наступним функціям: 1) функції розгляду спорів господарськими судами; 2) функції узагальнень і окремих ухвал господарських судів; 3) функції господарських судів щодо подання про вдосконалення законодавства. Здобувачеві слід розкрити кожен з них.

Рекомендовані джерела до вивчення теми

Нормативні акти

1. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Міжнародні стандарти судочинства. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
3. Бангалорські принципи поведінки суддів. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.

4. Коментарий к Бангалорским принципам поведения судей. URL: <http://rsu.gov.ua/uploads/news/kommentarij-k-bangalorskim-princ-f27fba1cc3.pdf>.
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
6. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 р. № 192-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/192-19>.
7. Про відновлення довіри до судової влади в Україні: Закон України від 08.04.2014 р. № 1188-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1188-18>.
8. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
9. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>.
10. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>.
11. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
12. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
13. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1403-VIII <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>
14. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012 р. № 4901-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4901-17>.
15. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

16. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. № 4002-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=4002-12>.

17. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ 1976 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_059,
<http://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-r.pdf>.

18. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

19. Про ліквідацію місцевих господарських судів та утворення окружних господарських судів: Указ Президента України від 29.12.2017 р. №453/2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/453/2017>.

20. Про ліквідацію апеляційних господарських судів та утворення апеляційних господарських судів в апеляційних округах: Указ Президента України від 29.12.2017 р. №454/2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/454/2017>.

21. Рішення Конституційного суду України від 25.12.1997 р. № 9-зп (справа за зверненнями жителів міста Жовті Води). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-97>.

22. Рішення Конституційного суду України від 07.05.2002 р. № 8-рп/2002 (справа щодо підвідомчості актів про призначення або звільнення посадових осіб). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-02>.

23. Рішення Конституційного Суду України від 09.07.2002 р. по справі № 1-2/2002 (справа про досудове врегулювання спорів). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>.

24. Рішення Конституційного суду України від 01.12.2004 № 19-рп/2004 (справа про незалежність суддів як складову їхнього статусу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-04>.

25.Рішення Конституційного суду України від 22.04.2008 р. № 8-рп/2008 (справа про мову судочинства). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-08>.

26.Рішення Конституційного суду України від 30.09.2009 р. № 23-рп/2009 (справа про право на правову допомогу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-09>.

27.Рішення Конституційного суду України від 11.03.2010 р. № 8-рп/2010 у справі щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», які містяться у статтях 125, 129 Конституції України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-10>.

28.Рішення Конституційного суду України від 12.07.2011 р. № 9-рп/2011 (щодо принципу інстанційності в системі судів загальної юрисдикції). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-11>.

29.Рішення Конституційного суду України від 12.06.2013 р. № № 4-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини п'ятої статті 127 Конституції України у системному зв'язку з частиною третьою цієї статті, статті 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (про вимоги до суддів). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-13>.

30.Рішення Конституційного суду України від 26.06.2013 р. № 5-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 частини другої статті 17, пункту 8 частини першої статті 26, частини першої статті 50 Закону України «Про виконавче провадження» (про розстрочку виконання рішення господарського суду). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-13>.

31.Рішення Конституційного суду України від 11.07.2013 р. № 6-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 59 Конституції України, частини першої статті 44 Господарського процесуального кодексу України (справа про відшкодування витрат на юридичні послуги у господарському судочинстві). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-13>.

32.Правила заявлення та розгляду претензій: Затв. наказом Мінтрансу України № 334 від 28.05.2002 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0568-02>.

33.Рішення ЄСПЛ від 09.04.2018 р. у справі «Ревтюк проти Росії» (скарга №31796/10). URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\"itemid\":\[\"001-179877\"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\).

34.Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду від 21.01.2019 р. у справі № 761/42431/17 (провадження № 61-49091ск18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79314354>.

35.Постанова КГС ВС від 06.12.2022 № 904/738/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107921214>

Основна література

1. Господарський процес : навч. посіб. / [В. А. Кройтор, О. В. Синегубов, О. Г. Бортнік та ін.] ; за заг. ред. В.А.Кройтора. Харків, 2020. 328 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6657/Hospodarskyi%20protses_navchalnyi%20posibnyk_Kroitro_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

2. Балюк І.А. Досудове врегулювання господарського спору: обов'язок чи право. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2018. №2 (16). URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/13730/1/16.pdf>.

3. Блажівська Н.Є. Правова природа рішень Європейського суду з прав людини. *Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2018. Том 29 (68). №2. С. 131-136. URL: http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/2_2018/25.pdf.

4. Гентош Р.Є. Диспозитивність – міжгалузевий принцип процесуального права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 52. Т. 1. С. 13-16. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.52/part_1/4.pdf.

5. Гоша І.О. Право на захист в умовах реформування господарського судочинства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*.

2018. Вип 50. Т. 1. С. 124-126. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.50/part_1/31.pdf.

6. Загородня Н.В. Теоретичні підходи до визначення поняття й видів джерел господарського процесуального права України. *Leges si Viata*. 2017. №1. С. 89-93. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/1/21.pdf>.

7. Пекарчук А.В. Конституційно-правові основи здійснення правосуддя: пропедевтичний аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №4. С.110-112. http://www.lsej.org.ua/4_2023/24.pdf.

8. Соболев О. І., Южека Р. С. Сучасний вплив рішень Європейського Суду з прав людини на розвиток законодавства та судової практики України. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. №1. С.48-54. URL: <http://sulj.oduvs.od.ua/archive/2020/1/12.pdf>

9. Щербина В., Резнікова В. Сучасні тенденції розвитку господарського процесу України. *Право України*. 2017. №9. С. 9-27.

Практичне заняття 2.

Тема. Принципи господарського судочинства. Поняття господарського спору. Юрисдикція господарських судів.

Питання для обговорення

1. Принципи господарського процесу: поняття, значення, класифікації. Характеристика окремих принципів господарського процесу.
2. Поняття та зміст господарського спору.
3. Поняття та класифікація юрисдикції (підсудності господарських спорів).
4. Передача справ з одного суду до іншого суду.

Задача № 1.

До Науково-консультативної Ради при Верховному Суді завершилась Філія «Інфоксводоканал» Товариства з обмеженою відповідальністю «Інфокс» (позивач у справі № 916/22022/18) щодо надання наукового висновку у вказаній справі. Однак отримала відмову у зв'язку з тим, що філія

підприємства не є суб'єктом, що може звертатися до Науково-консультативної Ради при Верховному Суді. Чи є обґрунтованою відповідь Науково-консультативної Ради при Верховному Суді?

Задача № 2.

До господарського суду Одеської області подано позовну заяву до Одеської обласної державної адміністрації про неналежне виконання умов договору підряду (щодо оплати послуг ремонту будівлі Одеської ОДА). Зміст позовної заяви та додатки до неї відповідають чинному законодавству. Яким чином і в який строк повинен відреагувати господарський суд Одеської області?

Задача № 3.

До господарського суду Чернігівської області звернувся колишній директор ТДВ «Сумичи» з позовною заявою про відновлення його прав та законних інтересів, порушених при звільненні з посади директора. Чи підлягає даний спір вирішенню у господарських судах?

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має усвідомлювати, що до принципів господарського судочинства належать принципи (засади), встановлені Конституцією України, Законом України «Про судоустрій і статус суддів», ГПК України: 1. Верховенство права. 2. Рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом. 3. Гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами. 4. Змагальність сторін. 5. Диспозитивність. 6. Пропорційність. 7. Обов'язковість судового рішення. 8. Забезпечення права на апеляційний перегляд справи. 9. Забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у визначених законом випадках. 10. Розумність строків розгляду справи судом. 11. Неприпустимість зловживання процесуальними правами. 12. Відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення. Для повноти відповіді необхідно детальніше розкрити кожний з зазначених принципів.

Поняття та зміст господарського спору. Здобувач повинен усвідомлювати, що господарський спір – різновид суперечок, що виникають в процесі здійснення господарської діяльності. Особливість змісту саме і є тією складовою, що відрізняє його від інших різновидів. Спір свідчить про неврегульованість відносин, що потребує скорішого врегулювання, оскільки може бути нанесено шкоду економічним відносинам держави та платоспроможності сторін.

Відмінності господарського спору від цивільно-правового спору. Здобувач має розуміти, що цивільно-правові спори виникають частіше з майнових, особистих, трудових, сімейних та інших прав, пов'язаних зі здійсненням громадянами своїх повноважень для задоволення матеріальних та духовних благ. Господарські спори виникають в процесі здійснення господарської діяльності, спрямованої на виготовлення продукції, здійснення робіт, надання послуг. В цьому основна відмінність.

Категорії та види господарських спорів. Здобувач повинен звернути увагу, що господарські спори можливо розподіляти на преддоговірні, майнові та немайнові. Кожен з цих видів має свої підвиди, які потрібно розкрити. Наприклад, договірні розподіляються на спори про укладення договорів, їх зміну, визнання недійсними договорів. Здобувач має охарактеризувати кожний вид та підвиди.

Здобувач повинен усвідомлювати, що юрисдикція господарських судів – означає, які справи віднесено до відання певного відомства. Значення поняття «компетенція» значно ширше. Зокрема, юрисдикція господарських судів означає їх компетенцію тільки в частині того, які спори належать до їх відання.

Здобувач повинен знати, що підсудність – це вибір суду серед господарських судів. Статті 24-30 ГПК України встановлюють декілька різновидів юрисдикції (підсудності). Здобувач має охарактеризувати кожну з них, аналізуючи вказані статті ГПК України.

Передача справ з одного суду до іншого суду. Здобувач повинен звернути увагу, що ст. 31 ГПК України встановлює умови та правила передачі справ з одного суду до іншого, а також наслідки непередання справи. Здобувач має їх охарактеризувати, аналізуючи вказану статтю ГПК України.

Рекомендовані джерела до вивчення теми

Нормативні акти

1. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Міжнародні стандарти судочинства. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
3. Бангалорські принципи поведінки суддів. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
4. Коментарій к Бангалорским принципам поведения судей. URL: <http://rsu.gov.ua/uploads/news/kommentarij-k-bangalorskim-princ-f27fba1cc3.pdf>.
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
6. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
7. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>.
8. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 №2939-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
9. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
10. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012 р. № 4901-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4901-17>.

11. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
12. Рішення Конституційного суду України від 25.12.1997 р. № 9-зп (справа за зверненнями жителів міста Жовті Води). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-97>.
13. Рішення Конституційного суду України від 07.05.2002 р. № 8-рп/2002 (справа щодо підвідомчості актів про призначення або звільнення посадових осіб). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-02>.
14. Рішення Конституційного Суду України від 09.07.2002 р. по справі № 1-2/2002 (справа про досудове врегулювання спорів). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>.
15. Рішення Конституційного суду України від 01.12.2004 № 19-рп/2004 (справа про незалежність суддів як складову їхнього статусу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-04>.
16. Рішення Конституційного суду України від 22.04.2008 р. № 8-рп/2008 (справа про мову судочинства). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-08>.
17. Рішення Конституційного суду України від 30.09.2009 р. № 23-рп/2009 (справа про право на правову допомогу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-09>.
18. Рішення Конституційного суду України від 11.03.2010 р. № 8-рп/2010 у справі щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», які містяться у статтях 125, 129 Конституції України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-10>.
19. Рішення Конституційного суду України від 12.07.2011 р. № 9-рп/2011 (щодо принципу інстанційності в системі судів загальної юрисдикції). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-11>.

- 20.Рішення Конституційного суду України від 07.05.2002 р. № 8-рп/2002 (справа щодо підвідомчості актів про призначення або звільнення посадових осіб). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-02>.
- 21.Рішення Конституційного суду України від 12.06.2013 р. № № 4-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини п'ятої статті 127 Конституції України у системному зв'язку з частиною третьою цієї статті, статті 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (про вимоги до суддів). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-13>.
- 22.Рішення Конституційного суду України від 26.06.2013 р. № 5-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 частини другої статті 17, пункту 8 частини першої статті 26, частини першої статті 50 Закону України «Про виконавче провадження» (про розстрочку виконання рішення господарського суду). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-13>.
- 23.Рішення Конституційного суду України від 11.07.2013 р. № 6-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 59 Конституції України, частини першої статті 44 Господарського процесуального кодексу України (справа про відшкодування витрат на юридичні послуги у господарському судочинстві). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-13>.
- 24.Правила заявлення та розгляду претензій: Затв. наказом Мінтрансу України № 334 від 28.05.2002 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0568-02>.
- 25.Рішення ЄСПЛ від 09.04.2018 р. у справі «Ревтюк проти Росії» (скарга №31796/10). URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-179877"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{).
- 26.Рішення ЄСПЛ у справі «Креуз проти Польщі» («Kreuz v. Poland») від 19.06.2001 р.
- 27.Рішення ЄСПЛ у справі «Гоффман проти Німеччини» («Hoffmann v. Germany») від 11.10.2001 р.

- 28.Рішення ЄСПЛ у справі «Кудла проти Польщі» («Cudla v. Poland») від 26.10.2000 р.
- 29.Рішення ЄСПЛ у справі «Люка проти Румунії» від 21.07.2009 р.
- 30.Рішення ЄСПЛ «Пономарьов проти України» від 03.04.2008
- 31.Рішення ЄСПЛ «Стриж проти України» від 16.01.2020р., заява №39071/08.
- 32.Рішення ЄСПЛ «Andersena v. Latvia» від 19.09.2019 р., заява №79441/17.
- 33.Рішення ЄСПЛ «Peleki v. Greece» від 05.03.2020 р., заява №69291/12.
- 34.Виходячи зі змісту ст. 43 ГПК України, подання апеляційних скарг на ухвали, які не підлягають окремому оскарженню від рішення суду першої інстанції, є зловживанням процесуальними правами (ВС/КГС, справа №918/361/18, 12.03.19). URL: [https://protocol.ua/ua/vs_kgs_vihodyachi_zi_zmistu_st_43_gpk_ukraini_podannya_apelyatsiynih_skarg_na_uhvالي_yaki_ne_pidlyagayut_okremomu_oskar_gennyu_vid_rishennya_sudu_pershoi_instantsii_e_zlovgivanniam_protseual_nimi_pravami_\(vs_kgs_sprava_918_361_18_12_03_19\)/](https://protocol.ua/ua/vs_kgs_vihodyachi_zi_zmistu_st_43_gpk_ukraini_podannya_apelyatsiynih_skarg_na_uhvالي_yaki_ne_pidlyagayut_okremomu_oskar_gennyu_vid_rishennya_sudu_pershoi_instantsii_e_zlovgivanniam_protseual_nimi_pravami_(vs_kgs_sprava_918_361_18_12_03_19)/).
- 35.Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду від 21.01.2019 р. у справі № 761/42431/17 (провадження № 61-49091ск18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79314354>.
- 36.Постанова Верховного Суду від 13.02.2019 р. у справі № 927/84/16. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79990944>.
- 37.Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного адміністративного суду від 27.10.2021 р. у справі № 9901/598/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101029238>.
- 38.Рішення ЄСПЛ від 22.07.2021 р. у справі «Гуменюк та інші проти України» (заява №11423/19) (про звільнення суддів Верховного Суду України внаслідок його ліквідації). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?fbclid=IwAR1k2ZwUhN0bFEgEjWSp-b8fVxR77eYobUFLHRdXbD1Vn3b5K->

3. Погребняк С. П. Тест на пропорційність. URL: <http://www.pravnuk.info/2013-12-27-12-38-39/102-test-na-proporcijnist.html>.
4. Роль принципу солідарності у роботі ЄСПЛ – виступ віцепрезидентки Суду. *Судебно-юридическая газета*. 2020. 9 декабря 2020 г. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/187342-rol-printsipu-solidarnosti-u-roboti-yespl-vistup-vitse-prezidentki-sudu>
5. Степанова Т. В. Ефективність застосування принципу естоппель в судочинстві. *Матеріали 74-ї звіт. наук. конф. професорсько-викладацького складу і наук. працівників економіко-правового факультету ОНУ ім. І. І. Мечникова (м. Одеса, 27–29 лист. 2019 р.)*. Одеса : Фенікс, 2019. С. 9-11. <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/26167>
6. Турлова Ю. А. Принцип гласності в оновленому процесуальному законодавстві України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 4. С. 195-198. URL: http://apnl.dnu.in.ua/4_2018/47.pdf.
7. Штефан О. О. Зміст та умови реалізації принципу естоппель у приватноправових та процесуальних правовідносинах. *Приватне право і підприємництво: Зб. наук. праць*. Вип. 20, 2020. / Редкол.: Крупчан О. Д. (гол. ред.) та ін. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, 2020. 180 с. С.87-94. <https://drive.google.com/file/d/1IOvtXKkrIwNqVHwkrFFQ9x1jNswZjtYPQ/view>
8. Шутенко О. В. Принцип балансу в цивільних процесуальних правовідносинах. *Юридична Україна*. 2019. № 12. С. 17-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2019_12_4.
9. Щербина В., Резнікова В. Основні засади (принципи) господарського судочинства України. *Право України*. 2018. №7. С. 13-33.
10. Якуша В. Мантія не за розміром. Як бачать незалежність системи правосуддя в ЄСПЛ. *Закон і Бізнес*. 2021. №1-2 (1507-1508), 01.01-15.01.2021. URL: https://zib.com.ua/ua/146306-yak_bachat_nezalezhnist_sistemi_pravosuddya_v_espl_oglyad.html

Практичне заняття 3.

Тема. Учасники господарського судового процесу.

Питання для обговорення

1. Поняття та види учасників судового процесу у загальному позовному, спрощеному, наказному, особому провадженні (у справах про банкрутство), виконавчому провадженні.
2. Статус судді у господарському процесі.
3. Права та обов'язки учасників господарського судового процесу.
4. Зловживання процесуальними правами: поняття, заходи щодо запобігання та боротьби зі зловживаннями в процесі.
5. Поняття і статус учасників справи у господарському судочинстві.
6. Представництво та самопредставництво у господарському процесі.
7. Прокурор як учасник процесу. Особливості вступу та участі прокурора у розгляді господарської справи.
8. Види та статус третіх осіб у господарському процесі.
9. Статус спеціаліста у господарському процесі. Статус експерта у господарському процесі. Особливості статусу експерта з питань права у господарському процесі.
10. Статус свідка у господарському процесі.
11. Відвід у господарському процесі: суб'єкти, процедура.

Задача №1.

Відповідач у справі трічі заявляв відвід головуючому судді, обгрунтовуючи заяви різними підставами, проте всі відводи суд залишив без задоволення, а після подання третьої заяви залишив її без розгляду та наклав штраф на відповідача у розмірі 5 мінімальних заробітних плат. Оцініть дії суду.

Задача № 2.

Прокурор Донецької області в інтересах Державного підприємства «ДонВугілля» (державна частка у статутному капіталі – 100%) подав до господарського суду Донецької області позовну заяву про стягнення боргу та

штрафних санкцій ПАТ «Кром» у зв'язку з неналежним виконанням ним зобов'язань за договором перевезення. Проте господарський суд Донецької області повернув позовну заяву у зв'язку з несплатою прокурором судового збору. Оцініть правомірність дій суду.

Задача № 3.

Представник Іноземного підприємства «Самсунг» заявив відвід судді у судовому засіданні на тій підставі, що практично по всіх раніше розглянутих справах за участю Іноземного підприємства «Самсунг» та даного судді судові рішення було винесено не на користь Іноземного підприємства «Самсунг». Чи підлягає заява про відвід задоволенню та на яких підставах?

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Поняття та види учасників процесу. Здобувач повинен усвідомлювати, що учасники процесу – особи, які беруть участь у розгляді справи та винесенні рішення по справі. Доцільно розподіляти всіх учасників за правами в процесі та порядком появи в процесі на активних та пасивних. До активних слід віднести суд, сторони, третіх осіб, що заявляють самостійні вимоги. До пасивних – експерта, перекладача та інших осіб. Здобувачі мають акцентувати увагу на тому, що на даний час за нормами ГПК України суд не належить до кола учасників процесу, хоча вказане видається дискусійним.

Загальна характеристика учасників в позовному, спрощеному, наказному, особому провадженні (у справах про банкрутство), виконавчому провадженні. Здобувач повинен усвідомлювати, що учасники в даних видах проваджень по-різному називаються в процесі. Це має істотне значення, оскільки для подання заяв, клопотань, тощо необхідно правильно вказати сторону по справі. В позовному провадженні є позивач та відповідач. У справі про банкрутство сторони іменуються боржник та кредитори, є арбітражний керуючий. У виконавчому провадженні є виконавець та боржник.

Правове положення судді як головного учасника господарського процесу. Здобувач повинен звернути увагу, що в науці господарського процесу існує спір, чи повинен суддя вести себе в процесі активно, допомагати сторонам знаходити істину по справі. Також в наукових колах існує дискусія щодо віднесення судді до кола учасників господарського процесу. Здобувачу необхідно обґрунтувати обидві позиції та примкнути до однієї з них.

Прокурор як учасник процесу. Здобувач повинен усвідомлювати, що Закон України «Про прокуратуру» та низка норм ГПК України закріплюють особливості вступу та участі прокурора у розгляді справ, які має розкрити здобувач.

Участь у справі кількох позивачів та відповідачів як учасників процесу. Здобувач повинен знати, що статті 47-48 ГПК детально роковують всі основні засади участі по одній справі кількох позивачів та відповідачів.

Представники сторін як учасники процесу. Для розкриття даного питання здобувачу необхідно визначити, якими документами та якими законодавчими актами врегульоване питання участі в процесі представників сторін (адвоката, керівника підприємства, юрисконсульта, бухгалтера та ін.)

Експерт як учасник процесу. Здобувач повинен усвідомлювати, що експерт – особа, яка має відповідний рівень знань у спеціалізованій сфері. ЦЕКК Міністерства юстиції України присвоює таким спеціалістам кваліфікацію судового експерта та вносить їх до державного реєстру експертів. Висновок експерта робиться в письмовій формі, але за бажанням учасників процесу експерт може бути викликаний для дачі пояснень по висновку. Експерту та експертизі як засобу доказування присвячено декілька статей в Главі 4 «Учасники судового процесу» та Главі 5 «Докази та доказування» ГПК України. Новелою реформи 2017 р. стало впровадження до господарського процесу експерта з питань права, статус якого суттєво відрізняється від статусу експерта. Здобувачу необхідно визначитися з відмінностями в їх статусі.

У разі, якщо в процесі приймає участь іноземець-суб'єкт підприємництва або інша особа, яка не розуміє мови судочинства, вона має право найняти перекладача. Здобувач повинен усвідомлювати, що перекладач – особа, яка вільно володіє мовою, якою здійснюється судочинство, та іншою мовою, знання якої необхідне для усного чи письмового перекладу з однієї мови на іншу, а також особа, яка володіє технікою спілкування з глухими, німими чи глухонімими.

Рекомендовані джерела до вивчення теми

Нормативні акти та судова практика

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
2. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
3. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України № 2597-VIII від 18.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>.
4. Міжнародні стандарти судочинства. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
5. Бангалорські принципи поведінки суддів. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
6. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/page>.
7. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 18. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0018600-11/page>.
8. Про деякі питання розгляду справ за участю іноземних підприємств і організацій: Рекомендації президії ВГСУ від 31.05.2002 р. № 04-5/608. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_608600-02.
9. Про деякі питання застосування положень Закону України «Про прокуратуру» щодо представництва прокуратурою інтересів держави в

господарському суді: Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 23.02.2016 № 01-06/348/16. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0348600-16>.

10. Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 25.02.2016 р. № 4. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>.
11. Про узагальнення судової практики вирішення господарськими судами окремих категорій спорів за участю нерезидентів: Узагальнення судової практики ВГСУ від 01.01.2009 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001600-09>.
12. Положення про Службу судової охорони: Затв. Рішення Вищої ради правосуддя від 21.12.2017 р. № 4237/0/15-17. URL: <http://www.vru.gov.ua/act/12778>.
13. Рішення Конституційного суду України від 01.12.2004 р. № 18-рп/2004 (справа про охоронюваний законом інтерес). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v018p710-04>.
14. Рішення Конституційного суду України від 01.12.2004 р. № 19-рп/2004 (справа про незалежність суддів як складову їхнього статусу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-04>.
15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Вищого арбітражного суду України та Генеральної прокуратури України щодо офіційного тлумачення положень статті 2 Арбітражного процесуального кодексу України від 08.04.1999 р. № 3-рп/99 (справа про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-99>.
16. Рішення Конституційного суду України від 30.09.2009 р. № 23-рп/2009 (справа про право на правову допомогу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-09>.

- 17.Рішення Конституційного суду України від 12.06.2013 р. № № 4-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини п'ятої статті 127 Конституції України у системному зв'язку з частиною третьою цієї статті, статті 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (про вимоги до суддів). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-13>.
- 18.Рішення Конституційного суду України від 11.07.2013 р. № 6-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 59 Конституції України, частини першої статті 44 Господарського процесуального кодексу України (справа про відшкодування витрат на юридичні послуги у господарському судочинстві). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-13>.
- 19.Рішення ЄСПЛ KOROLEV v. RUSSIA (no. 2), № 5447/03, § 33, від 01 квітня 2010 р.
- 20.Рішення ЄСПЛ MENCHINSKAYA v. RUSSIA, № 42454/02, § 35, від 15 січня 2009 р.
- 21.Рішення ЄСПЛ «Gregorio de Andrade v. Portugal», №41537/02, 14.11.2006 р.
- 22.Рішення ЄСПЛ «Ferreira Alves v. Portugal», №25053/05, 21.06.2007 р.
- 23.Рішення ЄСПЛ GHULYAN v. ARMENIA (Applications nos. 35443/13), від 24.01.2019 р.
- 24.Рішення ЄСПЛ «Пономарьов проти України» від 03.04.2008
- 25.Рішення ЄСПЛ «Стриж проти України» від 16.01.2020р., заява №39071/08.
- 26.Рішення ЄСПЛ «Andersena v. Latvia» від 19.09.2019 р., заява №79441/17.
- 27.Рішення ЄСПЛ «Peleki v. Greece» від 05.03.2020 р., заява №69291/12.
- 28.Рекомендація Rec(2012)11 Комітету міністрів державам-учасникам «Про роль публічних обвинувачів поза системою кримінальної юстиції» від 19.09.2012 р. URL: http://pravo.org.ua/files/rec_chodo_publ.PDF.

29. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду у справі №304/1196/16-ц від 24.10.2018 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77397917>.
30. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 05.12.2018 р у справі № П/9901/736/18.
URL: https://protocol.ua/ua/order_vidaniy_vidpovidno_do_zakonu_ukraini_pro_advokaturu_ta_advokatsku_diyalnist_e_samostiynim_dokumentom_shcho_pidtverdgue_povnovagennya_advokata_velika_palata_vs/.
31. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 12.12.2018 р. у справі № 495/9141/16-ц (провадження № 61-26012св18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78529239>.
32. Ухвала Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 19.07.2018 р. у справі №822/1169/17. URL: [https://protocol.ua/ru/vs_kas_neobhidnist_sudovogo_zahistu_interesiv_derjav_i_same_prokuratorom_vid_imeni_sub_ekta_vladnih_povnovagen_mae_buti_ob_runtovana_i_pidtverdgena_nalegnimi_dokazami_vs_kas_sprava_822_1169_17_19_07_18\)/](https://protocol.ua/ru/vs_kas_neobhidnist_sudovogo_zahistu_interesiv_derjav_i_same_prokuratorom_vid_imeni_sub_ekta_vladnih_povnovagen_mae_buti_ob_runtovana_i_pidtverdgena_nalegnimi_dokazami_vs_kas_sprava_822_1169_17_19_07_18)/).
33. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 12.12.2018 р. у справі № 495/9141/16-ц (провадження № 61-26012св18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78529239>.
34. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 06.02.2019 р. у справі № 927/246/18. URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/79687723?fbclid=IwAR2QZj9uK_3mqVF M7m1BA7gdquyi9W4ygS5sajqO08UGcRwRhMq0MP43hYk.
35. Додаткова постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 24.01.2019 р. у справі № 910/15944/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79397805>.

- 36.Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 08.02.2019 р. у справі № 915/20/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79687771>.
- 37.Ухвала Фрунзенського районного суду м. Харкова від 07.05.2018 р. у справі № 645/2378/17 (провадження № 1-кп/645/133/18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73820305>.
- 38.Постанова Великої Палати Верховного Суду від 05.12.2018 р. у справі № П/9901/736/18 (провадження № 11-989зai18). URL: https://protocol.ua/ua/order_vidaniy_vidpovidno_do_zakonu_ukraini_pro_advokaturu_ta_advokatsku_diyalnist_e_samostiynim_dokumentom_shcho_pidtverdgue_povnovagennya_advokata_velika_palata_vs/.
- 39.Постанова Великої Палати Верховного Суду від 04.12.2019 р. у справі №826/5500/18 (провадження № 11-195апп19) щодо підтвердження представництва юридичної особи: URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86877130>.
- 40.Рішення ЄСПЛ «Škrlj v. Croatia» (Application no. 32953/13, Judgment 11 July 2019) (про самовідвід). URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"languageisocode":\["ENG"\],"documentcollectionid2":\["JUDGMENTS"\],"itemid":\["001-194299"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{).
- 41.Про роль публічних обвинувачів поза системою кримінальної юстиції: Рекомендація Rec (2012)11 Комітету міністрів державам-учасницям. URL: http://www.pravo.org.ua/files/rec_cho do_publ.PDF.
- 42.Рекомендації щодо притягнення до відповідальності за неповагу до суду: Рішення Ради суддів України від 26.10.2018 р. № 62 URL: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-62-vid-26102018-p63bd70aa9b.pdf>.

Основна література

1. Господарський процес : навч. посіб. / [В. А. Кройтор, О. В. Синегубов, О. Г. Бортнік та ін.] ; за заг. ред. В.А.Кройтора. Харків, 2020. 328 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6657/Hospodars>

[kyi%20protses_navchalnyi%20posibnyk_Kroitor_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://www.kroitor.com.ua/kyi%20protses_navchalnyi%20posibnyk_Kroitor_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

2. Степанова Т.В. Щодо змісту господарської процесуальної правосуб'єктності. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2015. №3(13). С.57-60. URL: http://jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/3/part_2/12.pdf.
3. Степанова Т.В. Поняття учасника господарського процесу. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2015. №4/2 (14). С.83-88. URL: http://jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/4/part_2/19.pdf.
4. Суд розглянув справу щодо «дружби» судді та адвоката у Facebook. *Loyer*. 21.11.2018 р. URL: <http://loyer.com.ua/uk/sud-rozglyanuv-spravu-shhodo-druzhibi-suddi-ta-advokata-u-facebook/>.
5. Чи може прокурор представляти інтереси державного підприємства: роз'яснення ВС. *Судебно-юридическая газета*. 4 февраля 2019 г. URL: <https://sud.ua/ru/news/sudebnaya-praktika/134684-chi-mozhe-prokuror-predstavlyati-interesi-derzhavnogo-pidpriyemstva-rozyasnennya-vs>.
6. Хомин Д.Р., Шандрок А.М. Особливості діяльності адвокатури в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С.513-515. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2023/117.pdf

Додаткова література

1. Васильєв С. Експертний висновок у галузі права: новація національного судочинства. *Право України*. 2018. № 11. С. 189-202.
2. Волик В. Мамин синок. За наявності сумнівів у безсторонності судді краще брати самовідвід. *Закон і бізнес*. №28 (1430), 20.07-26.07.2019. URL: https://zib.com.ua/ua/138545-za_nayavnosti_sumniviv_u_bezstoronnosti_suddi_krasche_brati_.html.
3. Представництво прокурором інтересів держави в особі органу місцевого самоврядування. *Блог Адвоката Морозова (судебная защита)*. 12 лютого 2019 р. URL: https://advokat-morozov.blogspot.com/2019/02/blog-post_12.html?m=1.

4. Виключні випадки представництва прокурором інтересів держави. *Блог Адвоката Морозова* (судебная защита). 15 лютого 2019 р. URL: https://advokat-morozov.blogspot.com/2019/02/blog-post_15.html?m=1.
5. Бутирська І. А. Правовий статус експерта з питань права у господарському процесі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 48. Т. 1. С. 108-111. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.48/part_1/27.pdf.
6. Вільчик Т.Б. Професійні права адвоката і гарантії адвокатської діяльності у країнах Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 50. Т. 2. С. 143-147. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.50/part_2/35.pdf.
7. Заборовський В.В. Правова природа договору про надання правової допомоги як документа, що підтверджує повноваження адвоката в контексті змін до процесуальних кодексів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 48. Т. 2. С. 152-156. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.48/part_2/37.pdf.
8. Заборовський В.В. Незалежність та самостійність адвоката: проблеми розмежування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 42. С. 242-246. URL: <http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.42/59.pdf>.
9. Зозуля Н. Експерт з питань права: проблема процесуального статусу. *Українське право*, від 14.12.2017. URL: http://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/ekspert-z-pitan-prava-problema-protsesualnogo-statusu/.
10. Канарик Ю.С., Синюк Н.В. Процесуальне правонаступництво в господарському процесі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 136-138. URL: http://lsej.org.ua/6_2017/39.pdf.
11. Канарик Ю.С., Яценко В.Г. Проблеми процесуального представництва в господарському судочинстві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 146-148. URL:

http://lsey.org.ua/6_2017/42.pdf.

12. Коцкулич В.В. Трансформація суддівської правосвідомості: загальні положення концепції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 48. Т. 2. С. 157-158. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.48/part_2/38.pdf.

13. Курандо К. В. Представництво іноземних осіб у господарських судах України. *Право і суспільство*. № 6-2. Ч.1. 2020. С.101-106. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/6-2_2020/part_1/18.pdf

14. Представительство в судах по-новому: что изменилось для граждан? *Я и Закон*. 12.02.2019 г. URL: <https://yaizakon.com.ua/predstavitelstvo-v-sudah-po-novomu-chno-izmenilos-dlya-grazhdan/>.

15. Резнікова В. Відповідальність у господарському процесі за зловживання процесуальними правами та заходи процесуального примусу. *Право України*. 2017. №9. С. 101-121.

16. Розсильна О. Самопредставництво в господарському процесі України. *Право України*. 2018. №7. С. 95-102.

17. Ребриш Б.Ю., Ребриш А.С. Проблеми правового статусу експерта з питань права в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 4. С. 136-140. URL: http://pap.in.ua/4_2018/36.pdf.

18. Рязанцев О.Є. Щодо правового статусу сторін як учасників господарського процесу. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 4. С. 141-143. URL: http://pap.in.ua/4_2018/37.pdf.

19. Святоцька В.О. Уніфіковані стандарти організації та професійної діяльності адвокатури в праві Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 48. Т. 2. С. 173-177. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.48/part_2/42.pdf.

20. Староста І. Експерт з питань права: повноваження та обов'язки. *Юридична газета*. 2020. №3 (709). 11 лютого 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/ekspert-z-pitan-prava-povnovazhennya-ta->

obovyazki.html.

21. Степанова Т. Реформування інституту учасників господарського судового процесу. *Право України*. 2017. №9. С. 122-130.

22. Степанова Т.В. Особливості участі неповнолітніх осіб у господарському судочинстві. *Право України*. 2018. №7. С. 84-94. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/21121/84-94.pdf>.

23. Степанова Т.В. Класифікація учасників господарського процесу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юрипроденція*. Випуск 15, том 2. С. 62-64. URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc15/part_2/19.pdf.

24. Степанова Т.В. Особливості представництва юридичних осіб у господарському процесі адвокатом та іншими особами. *Правова держава*. 2016. № 22. С. 81-87. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8541/1/81-87.pdf>.

25. Турлова Ю.А. Реалізація прокурором представницької функції в умовах законодавчих змін. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип 51. Т. 2. С. 157-160. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.51/part_2/38.pdf.

26. Фонова О. Особливості участі свідків у господарському процесі. *Право України*. 2018. №7. С. 71-83.

27. Шумило М. Експерт з питань права: новела процесуальних кодексів, що потребує обгранкування судовою практикою. *Судебно-юридическая газета*. 23 янв. 2019 г. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/133600-ekspert-z-pitan-prava-novela-protseualnikh-kodeksiv-scho-potrebuye-ogranki-sudovoyu-praktikoyu>.

Практичне заняття 4.

Тема 4. Докази та доказування в господарському процесі. Судові доручення. Інститут забезпечення.

Питання для обговорення

1. Поняття доказування. Вимоги до доказування в господарському процесі.
2. Предмет доказування, його склад.
3. Поняття і види доказів.
4. Характеристики доказів.
5. Витребування і дослідження доказів. Оцінка доказів.
6. Звернення господарських судів із судовим дорученням до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави.
7. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.
8. Інститут забезпечення в господарському процесі: види, характеристика.

Задача № 1.

У судовому засіданні була призначена експертиза та визначено коло питань до експерта. З шести питань, визначених в ухвалі суду про призначення експертизи, експерт відповів лише на чотири. Як повинен відреагувати господарський суд на наданий висновок експерта?

Задача № 2.

До господарського суду Запорізької області було подано позов про визнання недійсним договору купівлі-продажу обладнання № 22 від 15.08.2022 р. у зв'язку з підробленням підпису керівника позивача. На обґрунтування своєї позиції позивач надав господарському суду належним чином засвідчену копію договору купівлі-продажу обладнання. Чи має право господарський суд вимагати від позивача оригінал договору?

Задача № 3.

У судовому засіданні було винесено ухвалу про арешт грошових коштів на всіх рахунках ТОВ «Ле Страда», до винесення рішення по справі. ТОВ «Ле Страда» оскаржив цю ухвалу до апеляційного господарського суду. Як повинен відреагувати апеляційний господарський суд на таку скаргу?

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має усвідомлювати, що доказування – логіко-практична діяльність учасників процесу і суду з встановлення наявності або відсутності фактичних обставин справи з метою вирішення даної справи. Без доказування неможливе встановлення істини по справі, реалізації диспозитивності сторін, їх змагальності та ін. Докази – відомості про факти, здатні підтвердити наявність або відсутність обставин, що мають значення для правильного вирішення справи, відображені в передбачених законом засобах доказування. Види: письмові, речові і електронні докази, показаннями свідків, висновок експерта (ст. 73 ГПК).

Здобувач має знати, що письмовими доказами є документи і матеріали, які містять дані про обставини, що мають значення для правильного вирішення спору. Вони подаються в оригіналі або в належним чином засвідченій копії. Якщо для вирішення спору має значення лише частина документа, подається засвідчений витяг з нього. Оригінали документів подаються, коли обставини справи відповідно до законодавства мають бути засвідчені тільки такими документами, а також в інших випадках на вимогу господарського суду. Речовими доказами є предмети, що своїми властивостями свідчать про обставини, які мають значення для правильного вирішення спору. Їх не можна подавати судові у завірених копіях – тільки в оригіналах.

Здобувач має усвідомлювати, що висновок експертизи як вид доказів робиться в письмовій формі, але за бажанням учасників процесу експерт може бути викликаний для дачі пояснень по висновку. Експерту та експертизі як засобу доказування присвячено декілька статей в Главі 4 «Учасники судового процесу» та Главі 5 «Докази та доказування» ГПК України. Новелою реформи 2017 р. стало впровадження до господарського процесу експерта з питань права, режим висновку якого суттєво відрізняється від режиму висновку експерта. Здобувачу необхідно визначитися з їх відмінностями. Експертиза призначається в тому випадку, якщо розгляд

справи неможливий без проведення дослідження з використанням спеціалізованої техніки або спеціалізованих знань, навичок.

Здобувачу необхідно відрізнити основну, повторну та додаткову експертизи, а також звернути увагу на те, що висновок експерта вважається таким тільки у разі, якщо експертиза призначена судом і експерт попереджений про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправильного висновку та за безпідставну відмову від дачі висновку. У всіх інших випадках такий висновок є висновком спеціаліста та визнається у справі письмовим доказом.

Класифікація доказів. Здобувач має звернути увагу, що за характером зв'язку змісту доказу з фактом, що встановлюється, докази розподіляються на прямі і непрямі докази; за процесом формування відомостей про факти – на первинні і похідні докази; за джерелом доказів – на особисті та речовинні докази. Здобувачу необхідно охарактеризувати кожний вид.

Здобувач має усвідомлювати, що для досягнення об'єктивної істини необхідно, щоб докази по справі відповідали певним характеристикам: належності і допустимості доказів. Належність складається в тому, що господарський суд приймає тільки ті докази, які мають значення для справи. Допустимість визначається правилом: обставини справи, які відповідно до законодавства повинні бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватись іншими засобами доказування. Здобувачу необхідно знати, що ГПК встановлює особливу ознаку доказів у господарському судочинстві – вірогідність.

Витребування і дослідження доказів. Здобувач має усвідомлювати, що суд має право самостійно або за клопотанням учасника спору витребувати будь-які докази, що можуть мати значення для вирішення спору, та дослідити їх. Господарський суд може провести огляд та дослідження письмових і речових доказів у місці їх знаходження в разі складності подання цих доказів. За результатами огляду та дослідження складається протокол, який підписується суддею. Протокол долучається до матеріалів справи.

Здобувач має усвідомлювати, що оцінка доказів як важлива складова доказування складається у визначенні належності доказів до даної справи; кола засобів доказування обставин справи (допустимості доказів); достатності сукупності доказів для правильного вирішення справи; достовірності доказів у справі. Здобувачу необхідно охарактеризувати всі складові оцінки.

Звернення господарських судів із судовим дорученням до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави. Здобувач має знати, що статті 84-85, а також 367-368 ГПК України визначають порядок звернення господарських судів із судовим дорученням. Здобувач повинен його системно викласти.

Виконання в Україні судових доручень іноземних судів. Здобувач має знати, що статті 84-85, а також 369-371 ГПК України визначають порядок виконання в Україні судових доручень іноземних судів. Здобувач повинен його системно викласти.

Інститут забезпечення в господарському процесі. Здобувач має усвідомлювати, що господарський суд має право вжити заходів до забезпечення. Забезпечення допускається, якщо невжиття таких заходів може утруднити чи зробити неможливим розгляд справи або виконання рішення господарського суду. Про забезпечення виноситься ухвала, яку може бути оскаржено.

Здобувач має знати, що видами забезпечення є: 1) забезпечення доказів (статті 94, 110-112, 123 ГПК); 2) забезпечення судових витрат (статті 125, 127, 128 ГПК); 3) забезпечення позову (статті 136-146 ГПК); 4) зустрічне забезпечення (статті 141-142 ГПК); 5) забезпечення виконання рішення (статті 239, 246, 337 ГПК). Здобувачу необхідно охарактеризувати всі види забезпечення. Скасування забезпечення здійснюється судом шляхом винесення ухвали.

Рекомендовані джерела до вивчення теми

Нормативні акти

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
3. Про наукову та науково-технічну експертизу: Закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/51/95-вр>.
4. Інструкція про порядок і розміри відшкодування витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів дізнання, досудового слідства, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 р. № 710. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/710-96-п>.
5. Про деякі питання практики призначення судової експертизи: Постанова Пленуму ВГСУ від 23.03.2012 р. № 4. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-12>.
6. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 18. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0018600-11/page>.
7. Про деякі питання, пов'язані із застосуванням Конвенції про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або комерційних справах: Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 29.05.2009 № 01-08/315. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_315600-09.
8. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення

судових експертиз та експертних досліджень: Затв. Наказом Міністерства юстиції України № 53/5 від 08.10.98 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

9. Про розміщення оголошень про виклик на офіційному веб-порталі судової влади України: Лист Державної судової адміністрації № 10-2141/18 від 24.01.2018 р. URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/2018_new_DSA_NAKAZ/OGOLOCHENA_.pdf.
10. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 31.01.2019 р. у справі № 127/13957/16-ц (провадження № 61-26417св18). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79601039>.
11. Судове рішення ККС ВС від 17.09.2019 р., справа № 243/2194/18 (доктрина «плодів отруєного дерева»). URL: https://zakon.cc/court/document/read/84449791_793cc4c6

Основна література

1. Господарський процес : навч. посіб. / [В. А. Кройтор, О. В. Синегубов, О. Г. Бортнік та ін.] ; за заг. ред. В.А.Кройтора. Харків, 2020. 328 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6657/Hospodarskyi%20protses%20navchalnyi%20posibnyk%20Kroitro%202020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Найченко А.М. Електронне правосуддя й інститут електронних доказів у господарському процесі: можливості взаємодії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 48. Т. 1. С. 112-114. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.48/part_1/28.pdf.
3. Попова М.В. Поняття електронних доказів у господарському процесі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 3. С. 81-84. URL: http://lsej.org.ua/3_2018/24.pdf.

4. Шабаровський Б. Електронні докази у практиці Верховного Суду. *ЛІГА: ЗАКОН*, 27.02.2019 р. URL: https://biz.ligazakon.net/ua/news/184410_elektronn-dokazi-u-praktits-verkhovnogo-sudu?utm_source=esputnik&utm_medium=email&utm_campaign=biz.ligazakon.net&utm_content=bizpress04.

Додаткова література

1. Naichenko A. Electronic evidence in economic court. *Leges si Viata*. 2018. №3. Т. 2. С. 90-94. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/3/part_2/21.pdf.
2. Васильченко Т. Новели інституту доказування у господарському судочинстві. *Право України*. 2017. №9. С. 146-153.
3. Гетманцев М. О. Електронне судочинство: порівняльний аналіз цивільного і господарського процесуального законодавства. *Приватне право і підприємництво: Зб. наук. праць*. Вип. 20, 2020. / Редкол.: Крупчан О. Д. (гол. ред.) та ін. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, 2020. С. 49-52. <https://drive.google.com/file/d/1cUeshAl3pYIWRFAS8maaTGDqhSfASMDj/view>
4. Інформація щодо роботи «Електронного суду». URL: <https://court.gov.ua/reyestri-ta-sistemi/ecourt/>.
5. Малиновська В. Електронні докази: початок шляху. *Юридична газета*. 2020. №4 (710). 24 лютого 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/elektronni-dokazi-pochatok-shlyahu.html>.
6. Мамчур Л.О. Інститут судового доручення в цивільному процесі України: поняття та зміст. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. 2018. Випуск 1. Том 1. С.62-65. URL: http://www.lj.kherson.ua/2018/pravo01/part_1/15.pdf.
7. Мамчур Л.О. Становлення й розвиток інституту судових доручень на українських землях. *Leges si Viata*. 2018. №1. Т. 2. С. 92-96. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/1/part_2/21.pdf.

8. Рим Т. Інститут забезпечення позову: новели законодавства. *Право України*. 2017. №9. С. 137-145.
9. Ятченко Є. О. Забезпечувальні заходи в господарському процесі України та у міжнародному комерційному арбітражі. *Судова апеляція*. 2016. № 3. С. 84-91. URL: http://er.knutd.com.ua/bitstream/123456789/3184/1/20161202_501.pdf.

Практичне заняття 5.

Тема. Судові витрати. Процесуальні строки. Подання позову.

Характеристика загального позовного провадження у господарському процесі.

Питання для обговорення

1. Поняття і види судових витрат. Судовий збір: види, розміри. Суб'єкти, які звільняються від сплати судового збору.
2. Характеристика витрат на професійну правничу допомогу. Характеристика інших витрат у справі. Розподіл витрат між сторонами.
3. Поняття і значення процесуальних строків, їх види. Порядок обчислення строків. Відновлення строків. Продовження строків.
4. Поняття, структура і зміст позовної заяви. Визначення ціни позову.
5. Додатки до позовної заяви.
6. Загальна характеристика загального провадження у господарському процесі.
7. Стадії розгляду справи у суді першої інстанції. Відкриття провадження у справі. Підстави та наслідки неможливості відкриття провадження у справі.
8. Характеристика підготовчого провадження.
9. Письмові заяви учасників справи: види, характеристика.
10. Порядок ведення засідання в суді першої інстанції (строк, склад суду, процедура).

Задача № 1.

У господарському суді Львівської області було розглянуто позов про стягнення боргу у розмірі 97568 грн.

Позов було задоволено частково – у розмірі 45000 грн, в іншій частині – відмовлено. Позивач подав апеляційну скаргу на рішення господарського суду Львівської області. Яку суму судового збору він повинен сплатити при поданні апеляційної скарги?

Задача № 2.

В процесі розгляду господарської справи було залучено до участі у справі 3 експерта (для здійснення комплексної експертизи), перекладач, 2 адвоката, проведено дослідження доказів у місті їх знаходження. Всі ці витрати ініціював позивач. Позов було задоволено в повному обсязі.

Як розподілятимуться судові витрати між сторонами?

Задача № 3.

До господарського суду Черкаської області подано позовну заяву до ТОВ «Раміс» про неналежне виконання умов договору купівлі-продажу офісу. Зміст позовної заяви відповідає чинному законодавству, проте будь-які додатки до позову відсутні. Яким чином і в який строк повинен відреагувати господарський суд?

Задача № 4.

До господарського суду Херсонської області подано позовну заяву до Херсонської міської ради про визнання недійсним договору про приватизацію квартири за адресою: м.Херсон, вул.Перемоги, 17, кв. 5. Зміст позовної заяви та додатки до неї відповідають чинному законодавству. Яким чином і в який строк повинен відреагувати господарський суд Херсонської області?

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має усвідомлювати, що судові витрати – це витрати, пов'язані з розглядом справи. Ст. 123 ГПК відносить до них: витрати на професійну

правничу допомогу; витрати, пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертизи; витрати, пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів; витрати, пов'язані з вчиненням інших процесуальних дій, необхідних для розгляду справи або підготовки до її розгляду.

Судовий збір: види, розміри. Суб'єкти, які звільняються від сплати судового збору. Здобувач має розуміти, що Закон України «Про судовий збір» встановлює різні шляхи обчислення судового збору. Це може бути фіксована сума, наприклад, за подання позову з немайновими вимогами (укласти договір, змінити умови договору, визнати недійсним нормативний акт), а за позов з майновими вимогами – судовий збір складає певний відсоток від ціни позову. Закон закріплює також категорії суб'єктів, які звільняються від сплати судового збору. Здобувачу необхідно розкрити ці питання.

Інші витрати у справі. Здобувач має усвідомлювати, що до таких витрат належать суми на оплату витрат на професійну правничу допомогу; витрат, пов'язаних із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертизи; витрат, пов'язаних з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів; витрат, пов'язаних з вчиненням інших процесуальних дій, необхідних для розгляду справи або підготовки до її розгляду. Здобувачу необхідно охарактеризувати ці види.

Розподіл витрат між сторонами. Здобувач має знати, що даному питанню присвячена ст. 129-130 ГПК. Наприклад, у спорах, що виникають при укладанні, зміні та розірванні договорів, судовий збір покладається на сторону, яка безпідставно ухиляється від прийняття пропозицій іншої сторони, або на обидві сторони, якщо господарським судом відхилено частину пропозицій кожної із сторін.

Поняття і значення процесуальних строків, їх види. Здобувач має усвідомлювати, що це відрізки часу, протягом яких повинні здійснюватися процесуальні дії. Є строки, встановлені законом, та строки, встановлені суддею в межах строків, встановлених законодавством. Зокрема, в межах встановленого законом строку суддя має право робити перерви в засіданні, переносити засідання на іншій день і час, поновлювати або, навпаки, зупиняти строки та ін.

Порядок обчислення строків. Здобувач має знати, що правила обчислення строків встановлені ст. 115-119 ГПК. Зокрема, перебіг процесуального строку, обчислюваного роками, місяцями або днями, починається наступного дня після календарної дати або настання події, якими визначено його початок. Строк, обчислюваний роками, закінчується у відповідний місяць і число останнього року строку.

Поновлення строків. Продовження строків. Здобувач має усвідомлювати, що господарський суд за заявою учасника справи може визнати причину пропуску встановленого законом процесуального строку поважною і поновити пропущений строк. Про поновлення пропущеного строку зазначається в рішенні, ухвалі чи постанові господарського суду. Про відмову у поновленні строку виноситься ухвала. Призначені господарським судом строки можуть бути ним продовжені за заявою учасника справи.

Здобувачу необхідно знати правила обчислення процесуальних строків та вміти вираховувати конкретні дати, виходячи з різних дат, які будуть дані йому на практичному занятті.

Поняття і зміст позовної заяви. Здобувач має усвідомлювати, що це встановлено в ст. 162 ГПК. Невиконання будь-якої з вимог, вказаних в цій статті, тягне відмову у відкритті провадження, повернення позовної заяви без розгляду або залишення її без руху. Здобувачу необхідно знати, які недоліки призводять до яких з вказаних наслідків і чому.

Визначення ціни позову. Здобувач має знати, що правила визначення ціни позову зазначені в ст.163 ГПК. Так, у позовах про стягнення грошей

ціна позову визначається стягуваною сумою або сумою, оспорюваною за виконавчим чи іншим документом, за яким стягнення провадиться у безспірному (безакцептному) порядку; у позовах про витребування майна – вартістю майна, що витребується; у позовах, які складаються з кількох самостійних вимог, – загальною сумою усіх вимог. Здобувачу необхідно знати правила визначення ціни позову.

Здобувач має знати, що до позовної заяви додаються документи, які підтверджують: 1) відправлення відповідачеві копії позовної заяви і доданих до неї документів; 2) сплату судового збору у встановлених порядку і розмірі; 3) обставини, на яких ґрунтуються позовні вимоги. До заяви про визнання акта недійсним додається також копія оспорюваного акта або засвідчений витяг з нього. До позовної заяви, підписаної представником позивача, додається довіреність чи інший документ, що підтверджує повноваження представника позивача. В одній позовній заяві може бути об'єднано кілька вимог, зв'язаних між собою підставою виникнення або поданими доказами. Суддя має право об'єднати кілька однорідних позовних заяв або справ, у яких беруть участь ті ж самі сторони, в одну справу, про що зазначається в ухвалі про відкриття справи.

Здобувач має усвідомлювати, що відповідач має право після одержання ухвали про відкриття провадження надіслати відзив на позовну заяву. Відзив підписується повноважною особою відповідача або його представником. Складові відзива вказані в ст. 165 ГПК. До відзиву, підписаного представником відповідача, додається довіреність чи інший документ, що підтверджує повноваження представника відповідача. Також відповідач має право подати до позивача зустрічний позов для спільного розгляду з первісним позовом. Цей позов повинен бути взаємно пов'язаний з первісним і його подання провадиться за правилами подання позовів. Здобувачу необхідно відрізнити відзив на позовну заяву і зустрічний позов.

Характеристика загального провадження у господарському процесі. Здобувач має усвідомлювати, що загальне провадження починається з

подання позову та відкриття провадження. Здобувач повинен назвати поняття, строки та загальні засади даного виду провадження, відмежувати його від наказного та спрощеного проваджень.

Здобувач має усвідомлювати, що стадіями розгляду справи у суді першої інстанції можна назвати: 1) відкриття провадження у справі; 2) підготовче провадження; 3) розгляд справи по суті; 4) судові дебати та ухвалення рішення; 5) виконання рішення. Факультативними стадіями є: 1) досудове врегулювання спорів; 2) врегулювання спору за участю судді; 3) перегляди судових рішень (апеляційне, касаційне, за нововиявленими та виключними обставинами). Деякі вчені іншим чином класифікують стадії розгляду справи у суді першої інстанції. Здобувач повинен визначитися з позицією за даним питанням та обґрунтувати її.

Відкриття провадження у справі. Підстави та наслідки неможливості відкриття провадження у справі. Здобувач має знати, що статті 171-176 ГПК України розкривають підстави та порядок відкриття провадження у справі, а також підстави та наслідки неможливості відкриття провадження у справі. Здобувач повинен орієнтуватися в цих питаннях та відрізнити інститути залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви та відмови у відкритті провадження у справі.

Характеристика підготовчого провадження. Здобувач має усвідомлювати, що підготовче провадження починається відкриттям провадження у справі і закінчується закриттям підготовчого засідання. Здобувач повинен орієнтуватися у строках та процедурі, знати завдання підготовчого провадження, відмінності підготовчого провадження та підготовчого засідання.

Письмові заяви учасників справи: види, характеристика. Здобувач має звернути увагу, що чинний ГПК України відрізняє заяви по суті справи (позовна заява; відзив на позовну заяву (відзив); відповідь на відзив; заперечення; пояснення третьої особи щодо позову або відзиву) та заяви з

процесуальних питань (заяви, клопотання і заперечення). Здобувач повинен відрізнити ці види заяв.

Порядок ведення засідання в суді першої інстанції: строк, склад суду, процедура. Здобувач повинен знати порядок ведення засідання в суді першої інстанції, зокрема, орієнтуватися у строках та процедурі, знати правила визначення складу суду. Здобувач повинен виокремлювати та визначати роль та значення стадій судових дебатів, врегулювання спору за участю судді.

Рекомендовані джерела до вивчення теми

Нормативні акти та судова практика

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>.
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/page>.
4. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>.
5. Положення про автоматизовану систему документообігу суду: Рішення Ради суддів України від 26.11.2010 р. № 30. URL: <https://court.gov.ua/sudova-vlada/969076/polozhenniapasds/>.
6. Інструкція з діловодства в господарських судах: Затв. наказом Державної судової адміністрації України від 20 лютого 2013 року № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0028750-13#n12>.
7. Правила надання послуг поштового зв'язку: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 р. № 270. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/270-2009-%D0%BF/print1489854976487532>.
8. Про постанову Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 № 270 «Про затвердження Правил надання послуг поштового зв'язку» :

Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 13.04.2009 р. № 01-08/208. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_208600-08.

9. Інструкція про порядок і розміри відшкодування витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів дізнання, досудового слідства, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 01.07.1996 р. № 710 (в редакції Постанови Кабінету Міністрів України № 868 від 19.09.2012 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/710-96-п>.
10. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 18. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0018600-11/page>.
11. Про деякі питання практики призначення судової експертизи: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 р. № 4. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-12>.
12. Про деякі питання практики застосування розділу VI Господарського процесуального кодексу України: Постанова Пленуму ВГСУ від 21.02.2013 р. № 7. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/va007600-13>.
13. Про деякі питання практики застосування Закону України «Про судовий збір» (зі змінами та доповненнями, внесеними згідно із Законом України від 22.05.2015 № 484-VIII) : Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 12.11.2015 № 01-06/2093/15. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v2093600-15>.
14. Рішення Конституційного суду України від 11.07.2013 р. № 6-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 59 Конституції України, частини першої статті 44 Господарського процесуального кодексу України (справа про відшкодування витрат на

- юридичні послуги у господарському судочинстві). URL:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-13>.
- 15.Рішення ЄСПЛ «Kniat v. Poland» від 26.07.2005 р.
- 16.Рішення ЄСПЛ «Jedamski and Jedamska v. Poland» від 26.07.2005 р.
- 17.Рішення ЄСПЛ у справі «Шишков проти Росії» («Shishkov v. Russia») від 20.02.2014 р.
- 18.Про Рішення КСУ у справі щодо офіційного тлумачення положень ч. 1 статті 59 Конституції України, ч. 1 ст. 44 ГПКУ (справа про відшкодування витрат на юридичні послуги у господарському судочинстві): Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 29.08.2013 № 01-06/1238/2013. URL:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v1238600-13>.
- 19.Ухвала Вищого адміністративного суду України від 15.11.2012 р. № К-40995/10 (справа про визнання незаконною постанови Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 № 270). URL:
<http://mail.document.ua/pro-viznannja-nezakonnoyu-postanovi-kabinetu-ministriv-ukray-doc123826.html>.
- 20.Про розміщення оголошень про виклик на офіційному веб-порталі судової влади України: Лист Державної судової адміністрації № 10-2141/18 від 24.01.2018 р. URL:
https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/2018_new_DSA_NAKAZ/OGOLOCHE NA_.pdf.
- 21.Квитанція про сплату судового збору за подання апеляційної скарги має містити інформацію про номер справи, у межах якої подається відповідна скарга, та дату прийняття судового акта, що оскаржується (ВС/КГС № 905/1057/18 від 16.01.2018). URL:
https://protocol.ua/ua/vs_kgs_kvitantsiya/.
- 22.Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 22.12.2018 р. у справі №826/856/18

- (провадження №К/9901/57401/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78985598>).
23. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 29.05.2018 р. у справі № 915/955/15 (провадження № 12-66гс18). URL: https://protocol.ua/ua/vs_vp_usi_bez_vinyatku/.
24. Постанова Верховного Суду від 28.11.2018 р. у справі № 761/11472/15-ц (провадження № 61-23674св18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78376562>.
25. Постанова Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 30.01.2019 р. у справі № 761/28034/16-ц (провадження № 61-31018св18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79616423>.
26. Рішення ЄСПЛ «Віленчик проти України» від 03.10.2017 р. (заява №21267/14). URL: https://protocol.ua/ua/vilenchik_proti_ukraini/.
27. Рішення ЄСПЛ у справі «Fil LLC v. Armenia» від 31.01.2019. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22languageisocode%22:%22ENG%22,%22documentcollectionid2%22:%22JUDGMENTS%22,%22itemid%22:%22001-189589%22}}>.
28. Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду від 04.12.2018 р. у справі № 761/34973/17 (провадження № 61-47430 ск 18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78376365>.
29. Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду від 28.12.2018 р. у справі № 754/1761/17 (провадження № 61-47203ск18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78979556>.
30. Рішення ЄСПЛ від 27.11.2018 р. у справі «Мікаїл Тюзюн проти Туреччини» (№ 42507/06). URL: <https://www.echr.com.ua/translation/sprava-mikail-tyuzuyn-proti-turechchini-pres-reliz/>.
31. Рішення ЄСПЛ від 03.10.2017 р. у справі «Віктор Назаренко проти України» (заява № 18656/13). URL: https://protocol.ua/ua/viktor_nazarenko_proti_ukraini/.

32.Постанова Великої Палати Верховного Суду у справі №911/1431/18 (провадження №12-228Гс18) від 20.11.2018р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78297801>.

33.Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 31.01.2019 р. у справі №344/14047/16-ц (провадження № 61-44775 св 18). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79573013>.

Основна література

1. Господарський процес : навч. посіб. / [В. А. Кройтор, О. В. Синегубов, О. Г. Бортнік та ін.] ; за заг. ред. В.А.Кройтора. Харків, 2020. 328 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6657/Hospodarskyi%20protses_navchalnyi%20posibnyk_Kroitro_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Дяченко С.В., Шпирко Ю.І. «Судова медіація» та «врегулювання спору за участю судді»: відмінності та практика застосування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С.161-164. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2023/38.pdf
3. Заборовський В.В., Манзюк В.В., Стойка А.В. Деякі проблемні питання розподілу судових витрат як один зі складників права доступу до суду. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 4. С. 105-107. URL: http://pap.in.ua/4_2018/26.pdf.
4. Коренцов О.І. Правове регулювання доступу громадян до суду в контексті розміру і розподілу судових витрат. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 3. С.298-302. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2023/93.pdf

Додаткова література

1. Бездоля Ю. Позовне провадження та його стадії: аналіз положень проекту Господарського процесуального кодексу України. *Право України*. 2017. №9. С. 154-161.

2. Бичок Т.П., Дяченко С.В. Актуальні питання врегулювання спору за участю судді. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 6. С. 86-88. URL: http://lsei.org.ua/6_2018/21.pdf.
3. Богомол О.В. Судові витрати у господарському судочинстві України: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 168 с.
1. Богомол О.В. Щодо порядку розподілу судових витрат у господарському судочинстві. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2014. Т.1 (випуск 1/1). С.235-240.
2. Борщевська О. М. Господарські процесуальні строки при відкладенні розгляду господарської справи та при перерві у розгляді господарської справи. *Правова держава*. 2017. № 25. С. 96-102.
3. Борщевська О.М. Зупинення, поновлення та припинення перебігу господарських процесуальних строків. *Правова держава*. 2015. № 20. С. 76-80.
4. Борщевська О.М. Строки у господарському судочинстві : монографія. Одеса : Фенікс, 2017. 230 с.
5. Головачов Я. Врегулювання спорів за участю судді: «Що?» і «Як?» *Юридична газета*. 2020. №9 (715). 13 травня 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/vregulyuvannya-sporiv-za-uchastyu-suddi-shcho-i-yak.html>.
6. Коротенко Т. Судові витрати, пов'язані з виконанням судових доручень, звернених до компетентних органів іноземних держав. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2020. Випуск 112. С.23-26. URL: <http://visnyk.law.knu.ua/ua/baza-nomeriv/733-sudovi-vytraty-pov-yazani-z-vykonanniam-sudovykh-doruchen-zvernenykh-do-kompetentnykh-orhaniv-inozemnykh-derzhav>
7. Малиновська В., Фісун В. Як успішно програти процес: інструкція з використання. *Юридична газета*. 2020. №13 (719). 08 липня 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/yak-uspishno-prograti-proces-instrukciya-z-vikoristannya.html>.

8. Масові (групові) та похідні позови в процесуальному праві України: постановка проблеми: Науково-практичний посібник / М. М. Ясинок, С. І. Запара, В. А. Кройтор, Т. М. Кравцова, Ю.Ю. Рябченко та ін.; За заг. ред. д.ю.н., професора, академіка Академії наук вищої школи України М.М. Ясинка. Київ: Алерта, 2019. 276 с.
9. Никифорчук М. Поняття та система часових категорій у господарському процесі. *Leges si Viata*. 2018. №3. Т. 1. С. 76-79. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/3/part_1/18.pdf.
10. Никифорчук М.І. Значення поняття «часові категорії» у господарському процесі. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 6. С.156-159. URL: http://pap.in.ua/6_2018/44.pdf.
4. Петренко Н.О. Врегулювання спору за участю судді в господарському судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 10. С.73-77. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/10/15.pdf>.
11. Процес бабака. ЄСПЛ визнав поважною для суду затримку провадження через... невдачі. *Закон і Бізнес*. 2019. №5 (1407), 09.02-15.02.2019. URL: https://zib.com.ua/ua/136352-espl_viznav_pravomirnoyu_zatrimku_sudovogo_procesu_cherez_ne.html.
12. Свірін О.Ф. Застосування у господарському та цивільному судочинстві принципу відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 3. С. 93-97. URL: http://lsej.org.ua/3_2018/28.pdf.
13. Складові успіху у господарському процесі: практичний посібник / Журавльов Д.В., Кузнєцова Н.С., Чижмарь К. І., Бабенко К.А., Журавель В.І., Продивус О.В. Київ: «Центр учбової літератури», 2018. 320 с.
14. Яценко С. Інститут врегулювання спору за участю судді: правова характеристика та вплив на господарський порядок. *Право України*. 2017. №9. С. 213-219.

Практичне заняття 6.

Тема. Спрощене позовне та наказне провадження у господарському процесі. Судові акти та їх виконання.

Питання для обговорення

1. Поняття та підстави застосування спрощеного позовного провадження у господарському процесі. Особливості процедури та строків.
2. Поняття та підстави застосування наказного провадження у господарському процесі. Особливості процедури та строків.
3. Рішення суду по справі. Зміст, порядок ухвалення та проголошення. Додаткове рішення. Роз'яснення рішення.
4. Окрема думка судді: загальна характеристика.
5. Залишення позову без розгляду. Зупинення провадження по справі. Закриття провадження. Спільне та відмінності.
6. Ухвали суду першої інстанції. Види, загальна характеристика.
7. Наказ господарського суду, його зміст, порядок та строки пред'явлення до виконання. Дублікат наказу господарського суду, порядок його отримання.
8. Порядок відкриття виконавчого провадження, порядок та строки виконання рішення, ухвали, постанови. Відстрочка або розстрочка виконання рішення, зміна способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови.
9. Поворот виконання судового акту.
10. Оскарження дій виконавця в ході виконання судового акту.

Задача № 1.

Приватне підприємство «Сад» за договором поставки №22 повинно було поставити Товариству з додатковою відповідальністю «Цвіт» 4 тони металу за ціною 11 тисяч гривень за тону. Однак до вказаного у договорі терміну поставку не було здійснено. ТДВ «Цвіт» подало позовну заяву, у якій просило розглядати справу у порядку загального позовного провадження, яке було задоволено суддею. Проте в ході розгляду справи по суті ПП «Сад»

подало клопотання про розгляд справи у порядку спрощеного позовного провадження. Які дії повинен здійснити господарський суд?

Задача № 2.

Господарський суд Закарпатської області розглянув заяву та видав судовий наказ про зобов'язання державному реєстратору зареєструвати цілісний майновий комплекс заводу «Закарпаття» на ТОВ «Циліндр». В якому порядку необхідно виконувати вказаний судовий наказ? Яким чином даний судовий наказ може бути скасований?

Задача № 3.

В ході розгляду господарської справи суду стало відомо, що вже існує рішення третейського суду, який у межах своєї компетенції вирішив господарський спір між тими ж сторонами, про той же предмет і з тих же підстав. Які дії повинен здійснити господарський суд?

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Поняття та підстави застосування спрощеного позовного провадження у господарському процесі. Здобувач має усвідомлювати, що в порядку спрощеного позовного провадження розглядаються малозначні справи. У даному порядку спрощеного позовного провадження може бути розглянута будь-яка інша справа, віднесена до юрисдикції господарського суду, за винятком справ, зазначених у частині четвертій цієї статті. Відповідно до ст. 247 ГПК України у порядку спрощеного позовного провадження не можуть бути розглянуті справи про банкрутство; у спорах, які виникають з корпоративних відносин, та спорах з правочинів щодо корпоративних прав (акцій); в яких ціна позову перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб та деякі інші. Здобувач повинен знати перелік вимог для обрання даної форми вирішення господарських спорів.

Особливості процедури та строків спрощеного позовного провадження. Здобувач має знати, що статті 247-252 ГПК України встановлюють

особливості процедури та строків спрощеного позовного провадження, в яких здобувач повинен орієнтуватись.

Поняття та підстави застосування наказного провадження у господарському процесі. Здобувач має усвідомлювати, що наказне провадження призначене для розгляду справ за заявами про стягнення грошових сум незначного розміру, щодо яких відсутній спір або про його наявність заявнику невідомо. Здобувач повинен знати перелік вимог для обрання даної форми вирішення господарських спорів.

Особливості процедури та строків наказного провадження. Здобувач має знати, що статті 147-160 ГПК України встановлюють особливості процедури та строків наказного провадження, в яких здобувач повинен орієнтуватись.

Здобувач має усвідомлювати, що у судовому засіданні складається протокол, в якому зазначаються рік, місяць, число і місце судового засідання, найменування суду та склад суду, номер справи і найменування сторін та ін.

Відкладення розгляду справи. Здобувач має розуміти, що господарський суд відкладає в межах строків, встановлених ГПК України, розгляд справи, коли за якихось обставин спір не може бути вирішено в даному засіданні. Такими обставинами, зокрема, є: 1) нез'явлення в засідання представників сторін, інших учасників судового процесу; 2) неподання витребуваних доказів; 3) необхідність витребування нових доказів; 4) залучення до участі в справі іншого відповідача, заміна неналежного відповідача; 5) необхідність заміни відведеного судді, судового експерта. Про відкладення розгляду справи виноситься ухвала, в якій вказуються час і місце проведення наступного засідання.

Закриття провадження по справі. Здобувач має усвідомлювати, що господарський суд закриває провадження у справі, якщо: 1) спір не підлягає вирішенню в господарських судах України; 2) відсутній предмет спору; 3) позивач відмовився від позову і відмову прийнято господарським судом; 5) сторони уклали угоду про передачу даного спору на вирішення третейського

суду; 6) підприємство чи організацію, які є сторонами, ліквідовано; 7) сторони уклали мирову угоду і вона затверджена господарським судом та ін. У випадках закриття провадження у справі повторне звернення до господарського суду зі спору між тими ж сторонами, про той же предмет і з тих же підстав не допускається. Для повної відповіді необхідно ознайомитися зі ст. 231 ГПК.

Залишення позову без розгляду. Здобувач має знати, що господарський суд залишає позов без розгляду у випадках, встановлених ст. 226 ГПК. В ухвалі можуть бути вирішені питання про розподіл між сторонами господарських витрат, про повернення судового збору з бюджету, а також про стягнення штрафів, передбачених Кодексом.

Зупинення провадження у справі та його поновлення. Здобувач має усвідомлювати, що господарський суд зупиняє провадження у справі в разі неможливості розгляду даної справи до вирішення пов'язаної з нею іншої справи органом, що вирішує господарські спори, або відповідного питання компетентними органами. Господарський суд має право зупинити провадження у справі за заявою учасника справи або за своєю ініціативою у випадках: 1) призначення господарським судом судової експертизи; 2) заміни однієї з сторін її правонаступником внаслідок реорганізації підприємства, організації та в інших випадках. Господарський суд поновлює провадження у справі після усунення обставин, що зумовили його зупинення. Статті 227-230 ГПК розкривають процедуру та строки зупинення провадження у справі та його поновлення. Для повної відповіді здобувачу необхідно з ними ознайомитися.

Рішення суду по справі. Складові частини рішення. Здобувач має знати, що рішення господарського суду ухвалюється іменем України і складається із вступної, описової, мотивувальної і резолютивної частин. Детальніше про це можливо отримати інформацію зі ст. 238 ГПК.

Додаткове рішення і його роз'яснення. Здобувач має усвідомлювати, що господарський суд, що ухвалив рішення, може за заявою учасників

справи чи з власної ініціативи ухвалити додаткове рішення, якщо: 1) стосовно якої-небудь позовної вимоги, з приводу якої сторони подавали докази і давали пояснення, не ухвалено рішення; 2) суд, вирішивши питання про право, не зазначив точної грошової суми, присудженої до стягнення, або майно, яке підлягає передачі, або дії, що потрібно виконати; 3) судом не вирішено питання про судові витрати. Заяву про ухвалення додаткового рішення може бути подано до закінчення строку на виконання рішення.

Суддя за заявою сторони чи державного виконавця роз'яснює рішення, ухвалу, не змінюючи при цьому їх змісту, а також за заявою сторони або за своєю ініціативою виправляє допущені в рішенні, ухвалі описки чи арифметичні помилки, не зачіпаючи суті рішення. Про це виноситься ухвала. Для повної відповіді необхідно ознайомитися зі статтями 244-245 ГПК.

Ухвали суду першої інстанції. Види, загальна характеристика. Здобувач має звернути увагу, що ухвали суду – також рішення суду, але не по суті спору. За спрямованістю їх можливо поділити на три групи: 1. Спрямовані на підготовку розгляду справи в засіданні; 2. Ті, що впливають на рух процесу; 3. Пов'язані в виявленнях в ході розгляду справи недоліків в діяльності підприємств, установ, організацій. Щодо останнього, прикладом може стати окрема ухвала. Господарський суд, виявивши при вирішенні господарського спору порушення законності або недоліки в діяльності підприємства, установи, організації, державного чи іншого органу, виносить окрему ухвалу, яка надсилається відповідним підприємствам, організаціям, державним та іншим органам, посадовим особам, які несуть відповідальність за ухилення від виконання вказівок, що містяться в окремій ухвалі (ст.246 ГПК).

Окрема думка судді. Здобувач має знати, що суддя, не згодний з рішенням, може письмово викласти свою окрему думку. Про наявність окремої думки повідомляються учасники справи без оголошення її змісту в судовому засіданні. Окрема думка приєднується до справи і є відкритою для

ознайомлення. Для повної відповіді здобувачу необхідно ознайомитися зі статтями 34-35 ГПК.

Виконання рішення, ухвали, постанови, наказу. Здобувач має знати, що Європейський Суд з прав людини дійшов до висновку, що виконавче провадження не може бути відокремлено від судового провадження (справа «Сіка проти Словачії» (Sika v. Slovakia), №2132/02, пп. 23-26, від 13 липня 2006 р.). Дану позицію ЄСПЛ підтримує також у справі «Васильчук проти України» (Заява №31387/05, остаточне рішення 10.05.2010 р.). Рішення, ухвали, постанови господарського суду, що набрали законної сили, є обов'язковими на всій території України і виконуються у порядку, встановленому ГПК та законами України «Про виконавче провадження», «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів». Виконання рішення господарського суду провадиться на підставі виданого ним наказу чи іншого виду судового акта, який є виконавчим документом.

Здобувач має знати, що у разі втрати наказу чи іншого виконавчого документа господарський суд може видати його дублікат, якщо стягувач звернувся із заявою про це до закінчення строку, встановленого для пред'явлення виконавчого документа до виконання. Про видачу дубліката виконавчого документа виноситься ухвала.

Здобувач має усвідомлювати, що при наявності обставин, що ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим, за заявою учасника справи, виконавця господарський суд, який видав виконавчий документ, розглядає це питання у судовому засіданні і у виняткових випадках, залежно від обставин справи, може відстрочити або розстрочити виконання рішення, ухвали, постанови, змінити спосіб та порядок їх виконання.

Рекомендовані джерела до вивчення теми
Нормативні акти та судова практика

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Про виконавче провадження: Закон України від 22.04.1999 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/606-14>.
3. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1403-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>.
4. Положення про автоматизовану систему документообігу суду: Рішення Ради суддів України від 26.11.2010 р. № 30. URL: <https://court.gov.ua/sudova-vlada/969076/polozhenniapasds/>.
5. Інструкція з діловодства в господарських судах: Затв. наказом Державної судової адміністрації України від 20 лютого 2013 року № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0028750-13#n12>.
6. Про розміщення оголошень про виклик на офіційному веб-порталі судової влади України: Лист Державної судової адміністрації № 10-2141/18 від 24.01.2018 р. URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/2018_new_DSA_NAKAZ/OGOLOCHEN_A_.pdf.
7. Ухвала Верховного Суду у складі судді Другої судової палати Касаційного цивільного суду у справі № 761/14284/18 від 21.12.2018 р. (провадження № 61-47867ск18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78977905>.
8. Ухвала Верховного Суду у складі судді Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 25.09.2018 р. у справі № 529/1160/17 (провадження №61-40814ск18). URL: https://protocol.ua/ua/uhvala_61_40814sk18_verhovniy_sud/.
9. Постанова Верховного Суду у складі об'єднаної палати Касаційного господарського суду по справі №910/11701/18 від 21.06.2019 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82639447>

- 10.Рішення ЄСПЛ у справі «Серявін проти України» від 10.02.2010 р. (Заява № 4909/04). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_672.
- 11.Постанова Верховного Суду у складі Касаційного цивільного суду по справі № 343/1276/16-ц від 14.01.2019 р. (провадження № 61-4634св18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79173669>.
- 12.Окрема ухвала Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 23.01.2019 р. у справі № 761/15565/16-ц (провадження № 61-7365св18). URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/79805802?fbclid=IwAR01N4uTs6jUlpqrErcIdOQotjG_k9ZbHi2n8HобurHBxxO_H87-TCnPczo.
13. Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність органів і посадових осіб державної виконавчої служби та звернень учасників виконавчого провадження: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.12.2003 р. № 14. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0014700-03>.
14. Про деякі питання практики виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів України: Роз'яснення Вищого господарського суду України від 28.03.2002 р. № 04-5/365. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_365600-02.
15. Конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 р.): Ратифікована 1960 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_070.
16. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
17. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012 р. № 4901-VI // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 17. – Ст.158. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4901-17>.
18. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

19. Рішення Конституційного суду України від 26.06.2013 р. № 5-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 частини другої статті 17, пункту 8 частини першої статті 26, частини першої статті 50 Закону України «Про виконавче провадження» (про розстрочку виконання рішення господарського суду). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-13>.
20. Рішення ЄСПЛ у справі «Васильчук проти України» (Заява №31387/05, остаточне рішення 10.05.2010 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_532.
21. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 17.10.2018 р. у справі №927/395/13 (провадження №12-189Гс18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77393454>.
22. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 27.12.2018 р. у справі № 2-1448/11 (провадження № 61-15229св18). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79088926>.
23. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 05.12.2018 р. у справі № 904/7326/17(провадження ВП ВС № 12-197Гс18) .
24. Рішення ЄСПЛ у справі «Брумареску проти Румунії» (Brumarescu v. Romania), №28342/95 (п.61). URL: <https://european-court.eu/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/brumaresku-protiv-rumynii-postanovlenie-bolshoj-palaty-evropejskogo-suda/>.

Основна література

1. Господарський процес : навч. посіб. / [В. А. Кройтор, О. В. Синегубов, О. Г. Бортнік та ін.] ; за заг. ред. В.А.Кройтора. Харків, 2020. 328 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6657/Hospodarskyi%20protses_navchalnyi%20posibnyk_Kroitro_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

2. Овод А. Ефективність наказного провадження в господарському судочинстві. *Юридичний блог*. 15 грудня 2018 р. URL: https://andriyovod.blogspot.com/2018/12/blog-post_15.html?m=1.
3. Буцан А. Системи примусового виконання судових рішень: новий погляд на класифікацію. *Legea si Viata*. 2018. №2. Т. 1. С. 39-42. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/2/part_1/10.pdf.

Додаткова література

1. Бездоля Ю. Позовне провадження та його стадії: аналіз положень проекту Господарського процесуального кодексу України. *Право України*. 2017. №9. С. 154-161.
2. Берназюк Я. Основні етапи підготовки мотивованого судового рішення: вимоги процесуального закону в світлі положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Судебно-юридическая газета, от 12.02.2019 г. URL: https://sud.ua/ru/news/blog/135240-osnovni-etapi-pidgotovki-motivovanogo-sudovogo-rishennya-vimogi-protsesualnogo-zakonu-v-svitli-polozhen-konventsii-pro-zakhist-prav-lyudini-i-osnovopolozhnikh-svobod?fbclid=IwAR0Lbx35qH4zWEIHWkriKREhyZfQuJnrMwnnXvVa_ShhpYgmlTNKCnAk65c.
3. Бігняк О. Окремі теоретико-прикладні проблеми визначення сутності та захисту корпоративних прав у виконавчому провадженні. *Legea si Viata*. 2018. №3. Т. 2. С. 74-77. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/3/part_2/17.pdf.
4. Васильєва-Шаламова Ж., Маматюк І. Проблеми законодавчої регламентації та практичної реалізації спрощеного позовного провадження в цивільному судочинстві. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2020. Випуск 112. С.12-17. URL: <http://visnyk.law.knu.ua/ua/baza-nomeriv/731-problemy-zakonodavchoyi-rehlamentatsiyi-ta-praktychnoyi-realizatsiyi-sproshchenoho-pozovnoho-provadhennya-v-tsyvilnomu-sudochynstvi>

5. Воронько О.О. Розшук майна боржника в процесі виконавчого провадження у Франції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія Юриспруденція. 2018. № 35. Том 2. С. 15-19. URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc35/part_2/6.pdf.
6. Кравцов С. Виконавче провадження як завершальна частина судового розгляду у світлі практики ЄСПЛ та протидія зловживанням процесуальними правами учасників виконавчого провадження. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2020. Випуск 112. С.36-43. URL: <http://visnyk.law.knu.ua/ua/baza-nomeriv/736-vykonavche-provadhennya-yak-zavershalna-chastyna-sudovoho-rozhlyadu-u-svitli-praktyky-yespl-ta-protydiya-zlovzhyvanniam-protseualnymy-pravamy-uchasnykiv-vykonavchoho-provadhennya>
7. Литовський досвід виконання. *Закон и Бизнес*. 22.12-28.12.2018 р. URL: <https://zib.com.ua/ua/135750-radnik-ader-haber-urazheniy-tim-yak-vikonuyutsya-rishennya-s.html>.
8. Михалюк О., Боднарчук А. У пошуках шляхів ефективного виконання судових рішень. *Юридична газета*. 2020. №9 (715). 12 травня 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/u-poshukah-shlyahiv-efektivnogo-vikonannya-sudovih-rishen.html>.
9. Пігарева Г.І. Прояв норм міжнародного права на стадії виконання судових актів у господарському судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 43. Т. 1. С. 157-159. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.43/part_1/41.pdf.
10. Сіренко В. До питання про виконання судових рішень про стягнення заборгованості з юридичних осіб. *Право України*. 2018. №7. С. 246-253.
11. Степанова Т.В., Найфлейш В.Д. Окрема думка судді як складова суддівського угляду в господарському судочинстві : монографія. Одеса: Фенікс, 2015. 196 с. URL:

http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8531/3/Stepanova_Naifleish.pdf

12. Фонова О. Спрощені провадження у господарському процесі. *Право України*. 2017. №9. С. 167-175.
13. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні. К.: Реферат, 2007. 640 с.
14. Шуміло О.О., Аракелян А.Д. Проблеми виконання судових рішень в умовах реформування системи юстиції України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 280-283. URL: http://lsej.org.ua/6_2017/83.pdf.

Практичне заняття 7.

Тема. Характеристика переглядів судових актів господарських судів.

Питання для обговорення

1. Підстави та порядок подання апеляційної скарги. Зміст апеляційної скарги.
2. Порядок розгляду апеляційної скарги. Межі перегляду справи в апеляційній інстанції.
3. Повноваження апеляційного господарського суду.
4. Підстави та порядок подання касаційної скарги. Зміст касаційної скарги.
5. Особливості перегляду справи Верховним Судом.
6. Повноваження Верховного Суду при перегляді судових актів.
7. Підстави, порядок і строк подання заяви про перегляд судових актів за нововиявленими обставинами.
8. Підстави, порядок і строк подання заяви про перегляд судових актів за виключними обставинами.
9. Порядок перегляду судових актів за нововиявленими та (або) виключними обставинами.

Задача № 1.

У першій інстанції позов було задоволено господарським судом в повному обсязі. Проте через помилку пошти рішення було отримано відповідачем через 2 місяці після його винесення.

Які додаткові дії у зв'язку з вищевказаним повинен здійснити відповідач при поданні апеляційної скарги?

Задача № 2.

Господарський суд Івано-Франківської області рішенням від 5 січня 2022 р. відмовив у задоволенні позову про визнання недійсним договору поставки від 21 червня 2020 р. Позивач 25 січня 2022 р. подав апеляційну скаргу до Івано-Франківського апеляційного господарського суду. Однак 31 січня 2022 р. позивач отримав листа про неприйняття апеляційної скарги.

Які дії повинен здійснити позивач для поновлення своїх прав?

Задача № 3.

При поданні касаційної скарги скажник одночасно клопотався про проведення додаткової експертизи, обґрунтовуючи це тим, що місцевий та апеляційний господарські суди при розгляді справи відмовляли йому в даному клопотанні, проте проведення такої експертизи має важливе доказове значення.

Чи може господарський суд касаційної інстанції задовольнити це клопотання скажника?

Задача № 4.

25 лютого 2023 р. прокурор Житомирської області подав касаційну скаргу на постанову Рівненського апеляційного господарського суду від 23 грудня 2022 р. щодо стягнення боргу та штрафних санкцій у розмірі 22457,15 грн. з Житомирської міської ради за договором поставки від 1 грудня 2019 р. Разом з касаційною скаргою було подано клопотання щодо поновлення строку через поважні причини. Проте Верховний Суд не поновив строк для

звернення. Які необхідно було вказати поважні причини для поновлення строку у даному випадку?

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Порядок подання апеляційної скарги. Здобувач має усвідомлювати, що учасники справи, особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, інтереси та (або) обов'язки, мають право подати апеляційну скаргу на рішення суду першої інстанції. Апеляційна скарга подається у письмовій формі і повинна мати встановлені ст. 258 ГПК форму та зміст. Щодо порядку розгляду апеляційної скарги та межі перегляду справи в апеляційній інстанції, то здобувач має знати, що в апеляційній інстанції справи переглядаються за правилами розгляду цих справ у першій інстанції з урахуванням особливостей, передбачених у ГПК. Апеляційний господарський суд, переглядаючи рішення в апеляційному порядку, користується правами, наданими суду першої інстанції. Додаткові докази приймаються судом, якщо заявник обгрунтував неможливість їх подання суду першої інстанції з причин, що не залежали від нього. Апеляційний господарський суд не зв'язаний доводами апеляційної скарги і перевіряє законність і обгрунтованість рішення місцевого господарського суду у повному обсязі. В апеляційній інстанції не приймаються і не розглядаються вимоги, що не були предметом розгляду в суді першої інстанції.

Повноваження апеляційної інстанції. Здобувач має усвідомлювати, що апеляційна інстанція за результатами розгляду апеляційної скарги має права, встановлені статтями 275-281 ГПК, які здобувачу необхідно проаналізувати. За наслідками розгляду скарги апеляційний господарський суд приймає постанову, яка набирає законної сили з дня її прийняття.

Право оскарження судових рішень апеляційного господарського суду України. Здобувач має усвідомлювати, що учасники справи, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права,

інтереси та (або) обов'язки, мають право подати касаційну скаргу. Для повної відповіді здобувачу необхідно ознайомитися зі статтями 287 ГПК.

Підстави для оскарження до Верховного Суду. Здобувач має звернути увагу, що підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права. Для повної відповіді здобувачу необхідно ознайомитися зі статтями 287 ГПК.

Порядок подання скарги. Здобувач має розуміти, що касаційна скарга подається безпосередньо до суду касаційної інстанції протягом 30 днів з дня проголошення постанови. Особа, яка подає касаційну скаргу, надсилає іншим учасникам справи копію цієї скарги і доданих до неї документів, які у них відсутні, листом з описом вкладення. Для повної відповіді здобувачу необхідно ознайомитися зі статтями 288-291 ГПК.

Порядок перегляду. Здобувач має усвідомлювати, що в ході перегляду можна виділити стадії відкриття касаційного провадження, касаційного розгляду та ухвалення судових рішень судом касаційної інстанції. Для повної відповіді здобувачу необхідно ознайомитися зі статтями 292-319 ГПК.

Повноваження Верховного Суду при перегляді. Здобувач має розуміти, що, переглядаючи у касаційному порядку судові рішення, суд касаційної інстанції в межах доводів та вимог касаційної скарги та на підставі встановлених фактичних обставин справи перевіряє правильність застосування судом першої чи апеляційної інстанції норм матеріального і процесуального права. Суд касаційної інстанції не має права встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені у рішенні або постанові суду чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими, збирати чи приймати до розгляду нові докази або додатково перевіряти докази. У суді касаційної інстанції не приймаються і не розглядаються вимоги, що не були предметом розгляду в суді першої інстанції. Зміна предмета та підстав позову у суді касаційної інстанції не допускається. Суд не обмежений доводами та вимогами касаційної скарги, якщо під час розгляду справи буде виявлено

порушення норм процесуального права, які є обов'язковою підставою для скасування рішення, або неправильне застосування норм матеріального права. Для повної відповіді здобувачу необхідно ознайомитися зі статтями 299-318 ГПК.

Підстави для скасування постанов апеляційного господарського суду. Здобувач має знати, що ст. 310 ГПК визначає підстави обов'язкового скасування судового рішення з направленням справи на новий розгляд (наприклад, справу розглянуто і вирішено неповноважним складом суду; судові рішення не підписано будь-яким із суддів або підписано не тими суддями, що зазначені в судовому рішенні; судові рішення ухвалено суддями, які не входили до складу колегії, що розглянула справу), а також вказує особливості повноважень ВС в деяких випадках (наприклад, справа направляється на новий розгляд до суду апеляційної інстанції, якщо порушення норм процесуального права допущені тільки цим судом; у всіх інших випадках справа направляється до суду першої інстанції). Для повної відповіді здобувачу необхідно ознайомитися зі статтею 310 ГПК.

Постанова Верховного Суду. Здобувач має усвідомлювати, що вказівки, що містяться у постанові суду касаційної інстанції, є обов'язковими для суду першої та апеляційної інстанцій під час нового розгляду справи. Постанова суду касаційної інстанції не може містити вказівок для суду першої або апеляційної інстанції про достовірність чи недостовірність того чи іншого доказу, про переваги одних доказів над іншими, про те, яка норма матеріального права повинна бути застосована і яке рішення має бути прийнято за результатами нового розгляду справи. Для повної відповіді здобувачу необхідно ознайомитися зі статтями 315-317 ГПК.

Порядок і строк подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими та (або) виключними обставинами. Здобувач має звернути увагу, що господарський суд може переглянути прийняте ним судові рішення, яке набрало законної сили, за нововиявленими та (або) виключними обставинами, що мають істотне значення для справи і не могли бути відомі

заявникові. Заява про перегляд за нововиявленими обставинами подається до господарського суду, який прийняв судове рішення, стороною, третьою особою, прокурором, іншими особами. Для повної відповіді здобувачу необхідно ознайомитися зі статтями 320-322 ГПК.

Перегляд судових рішень за нововиявленими та (або) виключними обставинами. Здобувач має знати, що рішення і ухвали, що набрали законної сили і прийняті судом першої інстанції, переглядаються господарським судом, який прийняв ці судові рішення. Перегляд за нововиявленими та (або) виключними обставинами постанов і ухвал апеляційної і касаційної інстанції, якими змінено або скасовано судове рішення суду першої інстанції, здійснюється судом тієї інстанції, яким змінено або прийнято нове судове рішення. Для повної відповіді здобувачу необхідно ознайомитися зі статтями 323-325 ГПК.

Рекомендовані джерела до вивчення теми

Нормативні акти та судова практика

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Про деякі питання практики застосування розділу XII Господарського процесуального кодексу України: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.05.2011 р. № 7. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/nreg,v0007600-11>.
3. Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2008 р. № 12. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-08>.
4. Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів: Інформаційний лист ВГСУ від 15.03.2011 р. № 01-06/249. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_249600-11.

5. Виходячи зі змісту ст. 43 ГПК України, подання апеляційних скарг на ухвали, які не підлягають окремому оскарженню від рішення суду першої інстанції, є зловживанням процесуальними правами (ВС/КГС, справа №918/361/18, 12.03.19). URL: [https://protocol.ua/ua/vs_kgs_vihodyachi_zi_zmistu_st_43_gpk_ukraini_podannya_apelyatsiynih_skarg_na_uhvali_yaki_ne_pidlyagayut_okremomu_oskargennyu_vid_rishennya_sudu_pershoi_instantsii_e_zlovgivanniam_protsesualnimi_pravami_\(vs_kgs_sprava_918_361_18_12_03_19\)/](https://protocol.ua/ua/vs_kgs_vihodyachi_zi_zmistu_st_43_gpk_ukraini_podannya_apelyatsiynih_skarg_na_uhvali_yaki_ne_pidlyagayut_okremomu_oskargennyu_vid_rishennya_sudu_pershoi_instantsii_e_zlovgivanniam_protsesualnimi_pravami_(vs_kgs_sprava_918_361_18_12_03_19)/).
6. Квитанція про сплату судового збору за подання апеляційної скарги має містити інформацію про номер справи, у межах якої подається відповідна скарга, та дату прийняття судового акта, що оскаржується (ВС/КГС №905/1057/18 від 16.01.2018). URL: https://protocol.ua/ua/vs_kgs_kvitantsiya/.
7. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 29 травня 2018 р. у справі № 915/955/15 (провадження № 12-66гс18). URL: https://protocol.ua/ua/vs_vp_usi_bez_vinyatku/.
8. Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду від 23.04.2018 р. №916/3188/16. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73596356>.
9. Постанова Верховного Суду від 22.11.2019 р. у справі №461/5908/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85836083>.
10. Рішення Конституційного суду України від 11.03.2010 р. № 8-рп/2010 (щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», які містяться у статтях 125, 129 Конституції України). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-10>.
11. Ухвала ЄСПЛ від 09.10.2018 р. у справі «Азюковська проти України» (заява №26293/18). URL: <https://edera.gitbooks.io/human-rights/4/main-review.html>.

- 12.Рішення ЄСПЛ у справі «Chapman v. the United Kingdom» («Чепмен проти Сполученого Королівства») від 18.01.2001 р., заява № 27238/95.
- 13.Рішення ЄСПЛ в справі «Cossey v. the United Kingdom» («Коссі проти Сполученого Королівства») від 27.09.1990 р., заява № 10843/84.
- 14.Ухвала Верховного Суду у складі судді Другої судової палати Касаційного цивільного суду у справі № 529/1160/17 (провадження №61-40814ск18) від 25.09.2018 р. URL: https://protocol.ua/ua/uhvala_61_40814sk18_verhovniy_sud/.
- 15.Постанова Великої Палати Верховного Суду від 29 травня 2018 р. у справі № 915/955/15 (провадження № 12-66гс18). URL: https://protocol.ua/ua/vs_vp_usi_bez_vinyatku/.
- 16.Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду від 28.12.2018 р. у справі № 754/1761/17 (провадження № 61-47203ск18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78979556>.
- 17.Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду від 28.12.2018 р. у справі № 761/14284/18 (провадження № 61-47867ск18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78977905>.
- 18.Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду від 15.01.2019 р. у справі № 755/7554/18 (провадження № 61-360 ск 19). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79173702>.
- 19.Постанова Великої Палати Верховного Суду від 04.09.2018 р. у справі № 823/2042/16.
- 20.Про деякі питання практики перегляду рішень, ухвал, постанов за нововиявленими обставинами: Постанова Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 р. № 17. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0017600-11>.
- 21.Постанова Великої Палати Верховного Суду від 05.12.2018 р. у справі № 904/7326/17 (провадження № 12-197гс18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78534731>.

22.Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 19.03.2019 р. у справі № 910/17944/15. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80591312>.

23.Постанова КГС ВС від 30.12.2021 р. у справі № 910/5610/21. URL: <https://cutt.ly/tUIXo7Q>.

Основна література

1. Господарський процес : навч. посіб. / [В. А. Кройтор, О. В. Синегубов, О. Г. Бортнік та ін.] ; за заг. ред. В.А.Кройтора. Харків, 2020. 328 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6657/Hospodarskyi%20protses_navchalnyi%20posibnyk_Kroitro_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Деменчук М.О. Механізми забезпечення єдності судової практики Верховним Судом. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип 50. Т. 2. С. 148-151. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.50/part_2/36.pdf .
3. Дрішлюк В.І. Інститут касаційного перегляду судових актів у господарському процесі за новими правилами. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 6. С.150-153. URL: http://pap.in.ua/6_2018/42.pdf.
4. Пономарьова О.О. Функції Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду в Україні. *Актуальні проблеми кримінального судочинства*. 2019. № 4. С. 123-129. https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2019_PONOMAROVA.pdf
5. Степанова Т.В. Загальні основи процесуального права у схемах : навч. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 186 с. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/33881>
6. Ткачук О. С. Велика Палата Верховного Суду. Її роль у забезпеченні сталості та єдності судової практики. *Юридична Україна*. 2019. № 12. С. 59-61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2019_12_10.

Додаткова література

1. Жуков С. Вплив судової практики на виконавче провадження, господарська юрисдикція. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/130840-vpliv-sudovoyi-praktiki-na-vikonavche-provazhennya-gospodarska-yurisdiksiya?fbclid=IwAR16S3AUxHmO07FMSgaRduBkc0S6veG2cODS WHTxhoTIgZqGVoANXRaFCzM> .
2. Іванів А., Галан М. Відкрити не можна відмовити: практика Верховного Суду як загроза принципу res judicata. *Юридична газета*. 2020. №4 (710). 24 лютого 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/vidkriti-ne-mozhna-vidmoviti-praktika-verhovnogo-sudu-yak-zagroza-principu-res-judicata.html> .
3. Ніколенко Л. Поняття та ознаки перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у господарському судочинстві. *Право України*. 2018. №7. С. 115-129.
4. Пирогов В. Підстави відступлення Великої Палати Верховного Суду від власних правових позицій і запитання щодо таких підстав. *ЮрЛіга*, 29.01.2019. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/183692_pdstavi-vdstuplennya-veliko-palati-verkhovnogo-sudu-vd-vlasnikh-pravovikh-pozitsiy--zapitannya-shchodo-takikh-pdstav.
5. Степанов С.В. Перегляд судових рішень господарських судів за нововиявленими обставинами: монографія. Одеса: Видавництво ВМВ, 2012. 186 с.
6. Степанова Т.В. Принцип апеляційного та касаційного оскарження рішень господарських судів України. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*: Наук. зб. праць екон.-прав. ф-ту ОНУ ім. І.І.Мечникова. 2007. Том 9 (випуск 10). Одеса: АО «БАХВА», 2007. С. 178-181.
7. Устименко В., Яценко С. Процесуальні права та обов'язки судді-доповідача у Касаційному господарському суді. *Право України*. 2018. №7. С. 103-114.

8. Щербина В. С., Резнікова В. В. Шляхи вдосконалення механізмів забезпечення єдності судової практики в сучасних реаліях. *Юридична Україна*. 2019. № 12. С. 65-68.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2019_12_12

Практичне заняття 8.

Тема. Провадження у справах про банкрутство.

Питання для обговорення

1. Поняття банкрутства. Співвідношення понять «банкрутство» та «неплатоспроможність».
2. Учасники провадження у справах про банкрутство.
3. Правовий статус арбітражного керуючого.
4. Відмінні риси заявника і кредитора.
5. Стадії провадження про банкрутство.
6. Характеристика мораторію на задоволення вимог кредиторів.
7. Мирова угода як одна з форм закінчення справ про банкрутство.
8. Санація як одна з форм закінчення справ про банкрутство.
9. Ліквідація як одна з форм закінчення справ про банкрутство.
10. Особливості розгляду господарськими судами справ про банкрутство.

Задача № 1.

Ухвалою господарського суду Київської області від 23.12.2021 р. відкрито провадження у справі № 911/3000/21 про банкрутство ТОВ «Сігнал-С» (08154, Київська область, Києво-Святошинський район, місто Боярка, вулиця 40 років Жовтня, будинок 17/4, ідентифікаційний номер 39580585). Зазначену інформацію було оприлюднено 28.12.2021 р.:
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/102216882>

Які наслідки породжує означена публікація?

Задача № 2.

Ухвалою господарського суду Одеської області від 28.06.2023 р. порушено провадження у справі № 916/2492/23 заяву Товариства з

обмеженою відповідальністю «ДП Державні лотереї» (65016, м. Одеса, Фонтанська дорога, 71, офіс 217, код ЄДРПОУ 38241581) про відкриття провадження у справі про банкрутство прийнято до розгляду. Зазначену інформацію було оприлюднено в ЄДСР 29.06.2023 р.: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111832933>

05 липня 2023 р. до господарського суду подано заяву кредитора – Приватного підприємства «Омекс».

Які наслідки породжує подання даної заяви?

Задача № 3.

17 листопада 2022 р. по справі №*** господарським судом Кіровоградської області було затверджено план санації Публічного акціонерного товариства «Тікерз». Проте станом на серпень 2022 р. виконання плану санації було систематично та неодноразово порушено.

Проконсультуйте директора кредитора ПАТ «Тікерс» – Комунального підприємства «Веста» – щодо його прав та можливостей у даній ситуації.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має усвідомлювати, що банкрутство – неспроможність суб'єкта підприємництва виконувати грошові зобов'язання перед кредиторами. Поняття «банкрутство» і «неплатоспроможність» пов'язані між собою, але вони мають деякі відмінності. Основні різниці між ними полягають в їхньому значенні та юридичних наслідках. Здобувач має назвати хоча б основні з них. Банкрутство може бути ініційоване боржником самостійно (добровільне банкрутство) або в результаті подання кредиторами заяви про банкрутство. Ця процедура має на меті ліквідацію майна боржника та розподіл отриманих коштів між кредиторами відповідно до їхніх правовимог.

Здобувач має усвідомлювати, що неплатоспроможність – це фінансовий стан боржника, коли він не може виконати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами у встановлений термін.

Неплатоспроможність може бути тимчасовою або постійною. Тимчасова неплатоспроможність може призводити до початку процедури реструктуризації або погодженого погашення з кредиторами, з метою відновлення фінансової стабільності боржника. Постійна неплатоспроможність може спричинити подання заяви про банкрутство. Отже, банкрутство є юридичним статусом, який випливає з судового рішення, тоді як неплатоспроможність є фінансовим станом боржника. Банкрутство є юридичною процедурою, що передбачає ліквідацію майна боржника та розподіл коштів серед кредиторів, тоді як неплатоспроможність описує нездатність боржника виконати свої фінансові зобов'язання.

З іншого боку, здобувач має знати, що чинний Кодекс України з процедур банкрутства оперує обома цими поняттями. Здобувач має виявити, до яких суб'єктів використовується поняття «банкрутство», а до яких – «неплатоспроможність».

Здобувач має знати, що Кодекс України з процедур банкрутства вказує на те, що справи про банкрутство вирішуються виключно господарськими судами України. У провадженні у справах про банкрутство беруть участь різні учасники, які мають свої ролі і обов'язки. Це суддя, боржник, кредитор або комітет кредиторів, арбітражний керуючий, інші особи. Для повної відповіді здобувачу необхідно охарактеризувати кожного з них, спираючись на Кодекс України з процедур банкрутства.

Правовий статус арбітражного керуючого. Для відповіді на дане питання здобувачу необхідно проаналізувати положення Кодексу України з процедур банкрутства. Здобувач має розкрити сутність та значення діяльності арбітражного керуючого в процедурі банкрутства, який є незалежною особою, яка призначається або обирається для управління та нагляду за процесом банкрутства. Роль арбітражного керуючого включає такі важливі функції, як управління майном; збір та перевірка вимог; розробка та виконання плану реструктуризації; комунікація з кредиторами та судом;

подання звітності. Ці завдання та функції арбітражного керуючого можуть різнитися в залежності від типу процедури банкрутства.

Заявник і кредитор. Здобувач має знати, що у процедурі банкрутства заявник і кредитор мають різні ролі та відмінні риси. Ось кілька відмінностей між ними в контексті процедури банкрутства:

Заявник: є суб'єктом, який подає заяву про банкрутство; подає необхідну документацію та інформацію для початку процедури банкрутства; його ціль полягає в отриманні захисту від кредиторів, врегулюванні своїх фінансових зобов'язань та перезавантаженні своєї фінансової ситуації.

Кредитор: це особа або організація, які мають фінансові вимоги до заявника і намагаються отримати свої заборгованості навіть під час процедури банкрутства. Кредитори можуть мати різні пріоритети та статуси залежно від їхніх правових вимог та пріоритетних позицій в процедурі банкрутства. Вони зазвичай мають право пред'явити свої вимоги до суду, брати участь в зборі кредиторів та голосуванні щодо плану реструктуризації або ліквідації майна заявника.

Здобувач має усвідомлювати, що конкретні ролі та права заявника і кредитора в процедурі банкрутства можуть змінюватися залежно від стадії процесу.

Стадії провадження про банкрутство. Для відповіді на дане питання здобувачу необхідно проаналізувати структуру та зміст Кодексу України з процедур банкрутства.

Здобувач має усвідомлювати, що Кодекс України з процедур банкрутства встановлює декілька варіантів закінчення провадження про банкрутство, боржником за яким виступає фізична особа та юридична особа. Кожен з них має свій розвиток, свій результат. Здобувачу необхідно охарактеризувати кожен з них.

Рекомендовані джерела до вивчення теми

Нормативні акти

1. Типовий Закон ЮНСІТРАЛІ про транскордонну неспроможність 1997 р.
URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_877.
2. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
3. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України № 2597-VIII від 18.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>.
4. Положення про систему підготовки і перепідготовки осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), та підвищення кваліфікації і перепідготовки арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Затв. Наказом Міністерства юстиції України від 27.12.2012 № 1973/5 // Офіційний вісник України. 2013. № 3. Стор. 369. Ст. 95. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0006-13>.
5. Про затвердження Переліку обов'язкових питань, за якими проводиться навчання осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора): Наказ Міністерства юстиції України від 18.01.2013 № 128/5. URL: <http://www.minjust.gov.ua/42758>.
6. Порядок контролю за діяльністю арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Затв. наказом Мін'юсту України від 27.06.2013 № 1284/5 // Офіційний вісник України. 2013. № 52. Стор. 646. Ст. 1925. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1113-13/para2#n2>.
7. Про затвердження Положення про порядок проведення санації до порушення провадження у справі про банкрутство: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.12.2013 № 15. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0015600-13>.
8. Положення про Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство: Затв. Наказом Міністерства

- юстиції України від 15.09.2011 № 3018/5 (в редакції наказу Міністерства юстиції України від 18.01.2013 № 131/5). URL: <http://www.minjust.gov.ua/42783>.
9. Положення про Дисциплінарну комісію арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Затв. наказом Мін'юсту України від 11.01.2013 № 81/5 // Офіційний вісник України. 2013. № 4. Стор. 377. Ст. 144. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0112-13>.
10. Положення про Кваліфікаційну комісію арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Затв. наказом Мін'юсту України від 11.01.2013 № 80/5 // Офіційний вісник України. 2013. № 4. Стор. 373. Ст. 143. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0111-13>.
11. Положення про порядок проведення досудової санації господарських товариств, у статутних фондах яких державна частка перевищує 25 відсотків, та державних підприємств, щодо яких прийнято рішення про приватизацію: Затв. Наказом Фонду державного майна України № 1865 від 12.10.2001 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0936-01>.
12. Положення про порядок проведення Державним агентством України з управління державними корпоративними правами та майном досудової санації державних підприємств-боржників, господарських організацій, що належать до сфери його правління: Затв. Наказом Державного агентства України з управління державними корпоративними правами та майном від 22 червня 2012 р. № 149. URL: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-polozhennja-pro-porjadok-provedennja-derz-doc111592.html>.
13. Положення про автоматизовану систему з відбору кандидатів на призначення арбітражного керуючого у справах про банкрутство: Затв. постановою пленуму Вищого господарського суду України від 14.07.2016 р. № 8. URL: http://vgsu.arbitr.gov.ua/files/pages/ppVGSU_14072016_8p.pdf.

14. Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 16.10.2018 р. у справі № Б-50/112-09. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78749896>.
15. Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 20.02.2019 р. у справі № 5005/2329/2011. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80181095>.
16. Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 05.02.2019 р. у справі № 915/715/16. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79867508>.
17. Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 11.03.2019 р. у справі № 914/1723/15. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80511842>.
18. Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 13.02.2019 р. у справі № 927/84/16. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79990944>.
19. Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 13.02.2019 р. у справі № 04/01/5026/1089/2011. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80181073>.
20. Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 26.02.2019 у справі № 916/1249/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80457559>.

Основна література

1. Кабенюк Ю.В. Предмет правового регулювання інституту арбітражного управління як складника права неспроможності (банкрутства). *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип 50. Т. 1. С. 130-133. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.50/part_1/33.pdf.
2. Караваєв І. Банкрутство фізичної особи – новий тренд, що набирає обертів. *Юридична газета*. 2020. №7 (713). 14 квітня 2020 р. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i->

restrukturizaciya/bankrutstvo-fizichnoyi-osobi--noviy-trend-shcho-nabirae-obertiv.html.

3. Сідей О. Банкрутство по-новому: аналіз судової практики. *Юридична газета*. 2020. №7 (713). 14 квітня 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/bankrutstvo-ponovomu-analiz-sudovoyi-praktiki.html>.
4. Степанова Т.В. Щодо поняття та характерних рис арбітражного керуючого. *Правова держава*. 2016. №23. С.94-99. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8878/1/94-99.pdf>

Додаткова література

1. Бірюков О. М. Конкурсне право. Київ: Алерта, 2020. 202 с.
2. Бурцева І. Відсторонення арбітражного керуючого: за і проти. *Юридична газета*. 2020. №7 (713). 13 квітня 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/vidstoronennya-arbitrazhnogo-keruyuchogo-za-i-proti.html>.
3. Волянська О. Банкрутство. Зона турбулентності. *Юридична газета*. 2020. 23 квітня 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/bankrutstvo-zona-turbulentnosti.html>.
4. Бірюков О.М. Порівняльно-правовий аналіз інституту неспроможності у законодавстві України та деяких іноземних країн: дис.. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 1999. 170 с.
5. Бутирська І. А. Учасники провадження у справі про банкрутство: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Ін-т економіко-прав. дослідж. НАН України. Київ, 2017. 204 с. URL: <http://www.iepd.kiev.ua/wp-content/uploads/2017/01/%D0%94%D0%98%D0%A1%D0%95%D0%A0%D0%A2%D0%90%D0%A6%D0%86%AF-%D0%91%D1%83%D1%82%D0%B8%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>.

6. Данілов А. Незалежність як принцип діяльності арбітражного керуючого. *Право України*. 2018. № 6. С. 252-267.
7. Деркач І. Перспективи розвитку субсидіарної відповідальності. *Юридична газета*. 2020. №7 (713). 14 квітня 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/perspektivi-rozvitku-subsidiarnoyi-vidpovidalnosti.html>.
8. Джунь В.В. Інститут неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні: монографія. Видання друге, виправлене і доповнене. К.: Юридическая практика, 2006. 384 с.
9. Жуков С. Дискусійні новели щодо відкриття та закриття провадження у справі про банкрутство відповідно до Кодексу. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/182965_diskusyn-noveli-shchodo-vdkrittya-ta-zakrittya-provadhennya-u-sprav-pro-bankrutstvo-vidpovdno-do-kodeksu.
10. Жуков С. В. Ліквідаційна процедура банкрутства юридичних осіб відповідно до Кодексу України з процедур банкрутства : наук.-практ. посіб. Київ: Алерта, 2021. 292 с.
11. Кізленко В. Етика арбітражних керуючих. *Юридична газета*. 2020. 23 квітня 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/etika-arbitrazhnih-keruyuchih.html>.
12. Ніколенко Л. М., Степанова Т. В. Особливості банкрутства фізичних осіб: порівняльно-правова характеристика. *Ампаро*. 2022. № 1 .С. 37-43. URL: <http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-1-2022/4.pdf>.
13. Поляков Б.М. Право неспроможності (банкрутства) в Україні: Підручник. К.: Ін Юре, 2011. 569 с.
14. Пригуза П.Д. Умисне банкрутство: теорія і практика субсидіарної відповідальності. Науково-практичний посібник. Х.: ТОВ Борисфен-про, 2020. 180 с.

15. Пригуза П.Д. Проблеми теорії і практики конкурсного права в Україні: неспроможність та банкрутство. Монографія. Харків: Харків юридичний, 2009. 528 с.
16. Радзивілюк В. Щодо особливостей провадження у справі про банкрутство окремих категорій боржників. *Право України*. 2018. №7. С. 130-142.
17. Степанова Т.В. Інвестор в процедурі банкрутства. *Правова держава*. 2015. №20. С.87-92. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8168/1/87-92.pdf>.
18. Степанова Т.В., Ніколенко Л.М. Сучасний стан та перспективи застосування інформаційних технологій в процедурі банкрутства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 3. С.284-287. URL: http://lsej.org.ua/3_2022/66.pdf.
19. Тищенко Н. «Криза мине, а репутація залишиться!» Юридична газета. 2020. №7 (713). 15 квітня 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/interview/kriza-mine-a-reputaciya-zalishitsya.html>.

ПОЛІТИКА КУРСУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10%). Обов'язкова присутність здобувачів під час проведення періодичного контролю. У випадку пропуску заняття здобувач зобов'язаний відпрацювати його у позанавчальний час за погодженням з викладачем. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується [Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова \(polozhennya-antiplagiat-2021.pdf \(onu.edu.ua\)\).](#)

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій або в асинхронному режимі. Порядок та умови такого навчання регламентуються [Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ \(poloz-org-osvit-process_2022.pdf \(onu.edu.ua\)\).](#)

Види робіт та критерії оцінювання

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
- Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь у дискусійних обговореннях	від 0 до 3
- Вирішення ситуаційних вправ/задач	від 0 до 2
Підсумковий контроль:	
- Іспит (відповідь на три питання у екзаменаційному білеті)	Від 0 до 30

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Опитування за питаннями відповідної теми на	0 балів	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання

практичному занятті		понятійного апарату і літературних джерел.
	1 бал	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає істотні помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.
	2 бали	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Може висказати власну думку щодо іншої доповіді.
	3 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; здатний публічно представити матеріал, здатний аналізувати відповіді інших здобувачів, вказувати на пропущені аспекти, надає власну оцінку проблемі.
Вирішення ситуаційних вправ/задач (кожна задача у практичному занятті оцінюється окремо)	0 балів	Задача не виконана.
	1 бал	Ситуаційна вправа/задача виконана частково, з істотними помилками, аргументація слабка, частина питань не розкрита.
	2 бали	Ситуаційна вправа/задача виконана, відповідь на поставлене питання повна, аргументована, зроблені необхідні посилання на національне законодавство та судову практику.
Усний іспит (відповідь на 3 питання екзаменаційного білету, кожне питання оцінюється від 0 до 10 балів, разом на іспиті здобувач отримує від	0 балів	Здобувач не надав відповіді на питання
	1-2 балів	Здобувач надає відповідь дуже поверхнево, не засвоїв матеріал у межах програми навчальної дисципліни, не дає конкретної відповіді на питання білету, не наводить прикладів, не ознайомлений з методичною і навчальною літературою з дисципліни, не здатний висвітлити поставлене питання. На додаткові та уточнюючі запитання екзаменатора здобувач не знає правильної відповіді. Не

0 до 30 балів)		володіє базовими категоріями та основними теоретичними поняттями з дисципліни.
	3-5 балів	Здобувач надає відповіді на питання білету, проте із суттєвими неточностями, формулювання нечіткі, більша частина змісту питання залишається нерозкритою, допущені помилки і порушена логіка викладу, що вплинуло на результат та правильність висновків. Відповідь не аргументована прикладами, посиланнями на нормативно-правову базу та літературні джерела. На додаткові запитання екзаменатора не відповідає.
	6-8 балів	Здобувач допустив деякі неточності чи залишилась нерозкритою частина питання, за умови, що принципові моменти запитань були розкриті правильно, незначні помилки усуваються самим здобувачем, коли на помилки вказує екзаменатор. Здобувач наводить приклади з власної практики, встановлює системні зв'язки між різними питаннями та темами курсу.
	9-10 балів	Здобувач точно і повно відповів на запитання білету, чітко і логічно відповів на додаткові та уточнюючі запитання, вільно володіє науковою термінологією, наводить приклади з допоміжної літератури та власної практики, демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу, розуміє не лише базові, але й допоміжні чи проблемні аспекти питання.

Здобувачі можуть отримати додаткові (бонусні) бали з участь у конференції з публікацією тез доповідей (до 10 балів), а також за написання та опублікування наукової статті у періодичному виданні України категорії Б (до 20 балів).

ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

1. Передмова

Письмова контрольна робота є однією з форм організації самостійної роботи здобувачів заочної форми навчання, їхнім самостійним науковим твором. Підготовка контрольної роботи сприяє поглибленому вивченню теорії, розвитку навичок самостійного вивчення, узагальнення та викладення матеріалу, аналізу нормативно-правових документів та виконанню практичних завдань. Отже, контрольна робота дозволяє виявити, наскільки глибоко та правильно засвоїв здобувач теоретичні положення обраної теми та набув навичок їх практичного застосування.

Підготовка контрольної роботи з навчальної дисципліни «Господарське процесуальне право» надасть здобувачам можливість поглибити знання з основних напрямів господарсько-процесуальної сфери.

Контрольна робота складається з трьох завдань:

1. Теоретичне завдання – визначається, виходячи з першої літери прізвища здобувача за схемою, наданою нижче.

2. Практичне завдання – складання претензії за фабулою, що визначається виходячи з першої літери прізвища здобувача.

3. Практичне завдання – складання позовної заяви за тою самою фабулою, що і завдання № 2.

У контрольній роботі спочатку виконується теоретичне завдання (відповідно до вимог), потім – практичні завдання (з нових сторінок).

Контрольна робота оцінюється: «зарахована», «не зарахована». У випадку незарахування контрольної роботи вказуються причини цього.

Контрольна робота може бути не зарахована у випадках:

- виконаний не той варіант контрольної роботи;
- теоретичні завдання виконані з порушенням вимог до них, зокрема щодо об'єму;

- не виконані або невірно виконані одне або обидва практичні завдання.

Не зарахована контрольна робота повертається здобувачу для виправлення недоліків. Після усунення вказаних недоліків необхідно повернути як не зараховану контрольну роботу, так і новий варіант контрольної роботи.

Контрольна робота передається методисту заочної форми навчання або надсилається безпосередньо на електронну пошту викладача, що має її перевіряти.

II. Вимоги до оформлення контрольної роботи.

Контрольна робота пишеться від руки або друкується за допомогою комп'ютера на одній стороні паперу формату А4 (210x297 мм) через 1,5 інтервал, 28-30 рядків на сторінці. Мінімальна висота шрифту 1,8 мм.

Обсяг контрольної роботи має складати не менше 15 друківаних сторінок, не враховуючи список літератури. Текст контрольної роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Шрифт друку має бути чітким, рядок – чорного кольору.

Текст теоретичного завдання контрольної роботи поділяють на пункти.

Заголовки структурних частин контрольної роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «ЛІТЕРАТУРА» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці підзаголовку не ставлять. Якщо заголовок складається з двох речень, їх поділяють крапкою. Заголовки підпунктів (в разі необхідності) друкують маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацного відступу.

Кожну структурну частину контрольної роботи слід починати з нової сторінки. Нумерацію сторінок, пунктів (підпунктів) проставляють арабськими цифрами без знаку №.

Першого сторінкою контрольної роботи є титульний лист, що включається в загальну нумерацію сторінок роботи. На титульному листі номер сторінки не ставиться, на наступних сторінках номер проставляється у правому верхньому куту сторінки без крапки в кінці.

Обов'язковими вимогами до теоретичного завдання – питання по господарському процесуальному праву є: освітлення питання; посилення; список літератури.

Розв'язання практичного завдання обов'язково повинно будуватися на застосуванні законодавчих положень і відповідного відсилання до них, а також правового обґрунтування позиції.

При написанні контрольної роботи здобувач має давати посилення на джерела, матеріали, що використовуються в роботі. Такі посилення дадуть можливість відшукати ці джерела і перевірити вірність відомостей щодо цитування документа, дадуть необхідну інформацію про нього.

При використанні матеріалів з монографій, наукових статей та інших джерел у посиленні необхідно вказувати номери сторінок.

Посилення, що є на сторінках, можуть бути визначені по-різному.

Вони за текстом контрольної роботи можуть нумеруватися на кожній сторінці. При цьому у нижній частині сторінки під горизонтальною рисою ставиться відповідний номер і вказуються необхідні реквізити джерела. Таким чином, при цьому засобі позначення посилення на кожній сторінці вони вказуються у послідовній нумерації (1, 2, 3).

Інший спосіб розміщення посилення – нумерація всіх посилення з визначенням номера посилення за тим номером, за яким посилення визначене у списку джерел, що використовувалися, без рекомендації в нижній частині кожної сторінки на джерело літератури. При такому способі позначення посилення кожне посилення заключається у квадратні дужки, в яких вказується номер сторінки. Наприклад, [15, с. 10]. У кінці сторінки при такому способі джерело посилення не вказується, а номер посилення

визначається номером цього джерела в списку джерел, що використовувалися.

У Список літератури слід включати тільки ту літературу, яку здобувач використовував у процесі написання контрольної роботи.

Джерела слід розміщувати у кінці роботи, після закінчення, здійснюючи їх наскрізну нумерацію.

Список літератури у обсяг контрольної роботи не включається, однак сторінки у списку літератури нумеруються.

Приклади оформлення бібліографічного опису в списку літератури, що використовувалася.

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
2. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 р. № 192-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/192-19>
3. Правила заявлення та розгляду претензій: Затв. наказом Мінтрансу України № 334 від 28.05.2002 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0568-02>
4. Рішення Конституційного Суду України від 09.07.2002 р. по справі № 1-2/2002 (справа про досудове врегулювання спорів). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>
5. Господарське процесуальне право (у схемах і таблицях) : навчальний посібник / Н. В. Никитченко, О. Ю. Минюк, К. Б. Починок, М. В. Шапочкіна та ін.; за заг. ред. Н. В. Никитченко. Чернігів : Десна Поліграф, 2019. 440 с.
6. Бутирська І. А. Учасники провадження у справі про банкрутство: дис. ... канд. юрид. наук:12.00.04. Київ, 2017. 204 с.
7. Степанова Т. Реформування інституту учасників господарського судового процесу. *Право України*. 2017. №9. С. 122-130.

ЗАВДАННЯ
ДЛЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ
НАВЧАННЯ

№ 1. Теоретичне завдання:

Вибір теми проводиться по наступній схемі (виходячи з **першої літери** прізвища здобувача):

А	1
Б	2
В	3
Г	4
Д	5
Е	6
Є	7

Ж	8
З	9
І, Й	10
К	11
Л	12
М	13
Н	14

О	15
П	16
Р	17
С	18
Т	19
У	20
Ф	21

Х	22
Ц	23
Ч	24
Ш	25
Щ	26
Ю	27
Я	28

ТЕМАТИКА ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАВДАНЬ (п.1 контрольної роботи)

1. Принципи господарського судового процесуального права.
2. Правовий статус прокурора у господарському судовому процесі.
3. Право апеляційного оскарження: суб'єкти, об'єкти та порядок реалізації права.
4. Характеристика інституту забезпечення доказів.
5. Система й структура господарських судів України.
6. Письмові й речові докази: поняття, відмінні риси, особливості їх подання сторонами та витребування судом.
7. Експертиза у господарському судовому процесі, значення її висновку при прийнятті судом рішення.
8. Право касаційного оскарження: суб'єкти, об'єкти та порядок реалізації права.
9. Поняття й види судових витрат у господарському судовому процесі.
10. Іноземні особи як учасники господарського судового процесу.

11. Поняття та нормативно-правове закріплення понять «банкрутство» і «неплатоспроможність».
12. Характеристика розгляду господарських справ у порядку спрощеного позовного провадження.
13. Види та повноваження кредиторів у справах про банкрутство.
14. Характеристика перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами.
15. Поняття та порядок перегляду у господарському судовому процесі рішень, ухвал і постанов за нововиявленими обставинами.
16. Процесуальні строки, їх види і характеристика.
17. Фізичні особи як учасники господарського судового процесу.
18. Інститут відводу в господарському процесі: поняття, суб'єкти відводу, процедура.
19. Характеристика підготовчого провадження.
20. Арбітражний керуючий як учасник господарського судового процесу.
21. Третейські суди: поняття, види, порядок їх організації та діяльності.
22. Перегляд судових актів господарських судів Верховним Судом України.
23. Юрисдикція господарських судів України.
24. Поняття господарського спору. Розмежування спорів між господарськими судами та іншими судами України.
25. Загальна характеристика наказного провадження: поняття, особливості.
26. Види судових актів господарського суду, їх характеристика.
27. Представництво в господарському судовому процесі.
28. Характеристика стадій банкрутства за законодавством України.

№ № 2, 3 контрольної роботи – ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Вибір фабули справи для складання претензії та позовної заяви здійснюється, виходячи з **першої літери прізвища здобувача:**

ВАРІАНТ № 1 *(Прізвища починаються з А, Б)*

Фабула:

Приватне підприємство «Кориця» за договором поставки від 26 бересня 2022 року повинно було поставити Товариству з обмеженою відповідальністю «Світанок» 2 тони пшениці першого готунку за ціною 7 тисяч гривень за тону до 26 серпня 2022 року. Однак до вказаного терміну ТОВ «Світанок» отримало лише 1,5 тони пшениці. Скласти претензію та позовну заяву на підставі порушення.

ВАРІАНТ № 2 *(Прізвища починаються з В, Г)*

Фабула:

Товариство з обмеженою відповідальністю «Мир» за договором купівлі-продажу від 25 липня 2022 року повинно було у триденний строк після укладення договору купівлі двокімнатної квартири № 15 за адресою: м. Одеса, просп. Шевченка, 14-а сплатити Приватному підприємству «Азарус» 30 тисяч гривень. Однак дотепер кошти не сплачено. Скласти претензію та позовну заяву на підставі порушення.

ВАРІАНТ № 3 *(Прізвища починаються з Д, Е, Ж, З)*

Фабула:

Виробничий кооператив «Сонце» за договором контрактації від 15 жовтня 2021 року повинен був до 20 червня 2022 року поставити Публічному акціонерному товариству «Хлібодар» 10 тон зерна першого гатунку за ціною 500 гривень за тону. Однак Кооператив поставив 17 червня 2022 року 10 тон зерна другого гатунку, яка на ринку коштує 350 гривень за тону. ПАТ

«Хлібодар» хоче отримати різницю в ціні. Скласти претензію та позовну заяву на підставі порушення.

ВАРІАНТ № 4 *(Прізвища починаються з Й, К, Л)*

Фабула:

Повне товариство «Шипменеджмент» за договором перевезення від 01 лютого 2022 року з Приватним підприємством «Станкобуд» повинно було до 08 лютого 2022 року перевезти із Одеси до Миколаєва 50 сверлільних станків по 8000 гривень кожен. Всі станки було відправлено з Одеси в належному стані. Однак до Миколаєва потрапило лише 20 станків у належному стані, інші було пошкоджено в дорозі з вини перевізника. Скласти претензію та позовну заяву на підставі порушення про вимогу повністю виконати всі умови договору.

ВАРІАНТ № 5 *(Прізвища починаються з М, Н, О)*

Фабула:

Споживчий кооператив «Корал» за договором купівлі-продажу від 12 грудня 2022 року отримав деревообробне обладнання. Однак в процесі його використання було виявлено численні недоліки, про які не вказував продавець – Приватне акціонерне товариство «Обладнання Лтд». Кооперативу потрібно обладнання відповідної якості. Скласти претензію та позовну заяву на підставі порушення.

ВАРІАНТ № 6 *(Прізвища починаються з П, Р)*

Фабула:

Приватне підприємство «Стецюра» за договором поставки від 22 листопада 2022 року повинно було поставити Товариству з додатковою відповідальністю «Гарбуз» 4 тони металу за ціною 12 тисяч гривень за тону до 25 січня 2023 року. Однак до вказаного терміну ТДВ «Гарбуз» отримало

лише 2 тони металу. Скласти претензію та позовну заяву на підставі порушення.

ВАРІАНТ № 7 *(Прізвища починаються з С, Т)*

Фабула:

Товариство з обмеженою відповідальністю «Стікс» за договором купівлі-продажу від 10 лютого 2022 року повинно було у триденний термін після укладення договору купівлі нежитлового приміщення першого поверху за адресою: м. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 19 сплатити Приватному підприємству «Мікродезія» 55 тисяч гривень. Однак дотепер кошти не сплачено. Скласти претензію та позовну заяву на підставі порушення.

ВАРІАНТ № 8 *(Прізвища починаються з І, У, Ф, Х)*

Фабула:

Виробничий кооператив «Сінокос» за договором № 513 від 5 грудня 2021 року повинен був до 30 липня 2022 року поставити Приватному акціонерному товариству «Зернопереробка» 20 тон зерна першого ґатунку за ціною 700 гривень за тону. Однак Кооператив поставив 4 липня 2022 року 20 тон зерна другого ґатунку, яка на ринку коштує 500 гривень за тону. ПрАТ «Зернопереробка» хоче отримати різницю в ціні. Скласти претензію та позовну заяву на підставі порушення.

ВАРІАНТ № 9 *(Прізвища починаються з Ц, Ч, Ш, Щ)*

Фабула:

Повне товариство «Перевертова, Ратушняк і партнери» за договором перевезення від 12 січня 2023 року з Приватним підприємством «Лесік» повинно було до 30 січня 2023 року перевезти із Одеси до Маріуполя 180 металооброблювальних станків по 6000 гривень кожен. Всі станки було відправлено із Одеси в належному стані. Однак до Маріуполя потрапило лише 120 станків у належному стані, інші було пошкоджено в дорозі з вини

перевізника. Скласти претензію та позовну заяву на підставі порушення про вимогу повністю виконати всі умови договору.

ВАРІАНТ № 10 *(Прізвища починаються з Є, Ю, Я)*

Фабула:

Споживчий кооператив «Торнадо» за договором купівлі-продажу від 25 липня 2022 року отримав машинобудівельне обладнання. Однак в процесі його використання було виявлено численні недоліки, про які не вказував продавець – Комунальне підприємство «Машинобуд». Кооперативу потрібно обладнання відповідної якості. Скласти претензію та позовну заяву на підставі порушення.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття господарського процесуального права та господарського процесу, його система та джерела.
2. Історія розвитку й становлення господарських судів в Україні.
3. Державно-правове регулювання господарського процесу в Україні.
4. Принципи господарського судового процесуального права, їх значення у нормотворчій та правозастосовчій діяльності господарських судів.
5. Господарський процесуальний кодекс України; його значення в організації та діяльності господарських судів.
6. Система й структура господарських судів України. Завдання і функції господарських судів України.
7. Стадії господарського судового процесу, їх значення.
8. Право на звернення до господарського суду.
9. Поняття господарського спору.
10. Категорії спорів, віднесених до розв'язання господарськими судами. Розмежування спорів між господарськими судами та судами загальної юрисдикції.
11. Юрисдикція господарських судів України. Види підсудності, їх характеристика.
12. Поняття доказів у господарському судовому процесі, їх види.
13. Письмові й речові докази, особливість їх подання сторонами та витребування судом.
14. Експертиза у господарському судовому процесі, значення її висновку при прийнятті судом рішення. Порядок призначення експертизи у господарському судовому процесі.
15. Особливості доказування в господарському судовому процесі. Належність та допустимість доказів.
16. Процесуальні строки, їх види і характеристика. Порядок обчислення строків. Зупинення, відновлення, продовження та перерва процесуальних строків.

17. Поняття й види судових витрат у господарському судовому процесі.
18. Судовий збір, його розмір і порядок сплати. Повернення судового збору.
Розподіл судових витрат між сторонами у господарському судовому процесі.
19. Правова природа та порядок досудового (претензійного) врегулювання господарських спорів.
20. Порядок подання і розгляду претензії.
21. Характеристика інституту забезпечення у господарському судочинстві України.
22. Загально-правова характеристика забезпечення позову. Загально-правова характеристика забезпечення доказів. Загально-правова характеристика забезпечення виконання судового рішення. Загально-правова характеристика зустрічного забезпечення.
23. Порядок подання позову у господарському судовому процесі, наслідки його порушення. Позовна заява, її форма й зміст. виправлення недоліків оформлення й подання позовної заяви.
24. Підстави до відмови суду у відкритті провадження, його правові наслідки.
25. Порядок відкриття господарським судом провадження у справі.
26. Характеристика підготовчого провадження. Підстави відкладення господарськими судами розгляду справи.
27. Строки розгляду справ господарським судом, підстави і порядок їх продовження. Підстави зупинення судом провадження у справі; порядок його поновлення.
28. Підстави залишення позову без розгляду, його правові наслідки.
Підстави закриття судом провадження у справі, його правові наслідки.
29. Характеристика розгляду господарських справ у порядку спрощеного позовного провадження.
30. Загальна характеристика наказного провадження: поняття, особливості.

31. Склад господарського суду. Інститут відводу в господарському процесі: поняття, суб'єкти відводу, процедура.
32. Права господарського суду при прийнятті судового рішення.
33. Загальна характеристика учасників господарського судового процесу.
34. Склад та правова характеристика учасників справи.
35. Види проваджень у господарському судовому процесі з перегляду рішень, ухвал, постанов; їх характеристика.
36. Об'єкти, суб'єкти та підстави апеляційного оскарження.
37. Процесуальні дії сторін, пов'язані з поданням апеляційної скарги; межі розгляду справи у апеляційній інстанції. Підстави для повернення апеляційної скарги та його правові наслідки.
38. Повноваження апеляційного суду. Підстави для скасування судових актів господарського суду. Постанова апеляційного суду, її форма і зміст.
39. Апеляційна скарга на рішення господарського суду, її зміст.
40. Об'єкти, суб'єкти та підстави касаційного оскарження. Порядок реалізації права на касаційне оскарження.
41. Зміст касаційної скарги, порядок й строки її подання. Процесуальні дії сторін, пов'язані з поданням касаційної скарги; межі розгляду справи у касаційній інстанції.
42. Поняття, підстави та строки перегляду у господарському судовому процесі судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами.
43. Виконавче провадження як заключна стадія господарського судового процесу. Порядок порушення виконавчого провадження з виконання судових актів господарського суду.
44. Виконавчі документи, що видаються господарським судом: види, зміст, порядок та строки пред'явлення до виконання. Дублікат виконавчого документа господарського суду, порядок його отримання.
45. Загальні умови виконання судових актів господарського суду. Відповідальність за невиконання судового рішення.

46. Відстрочення, розстрочення, зміна способу та порядку виконання рішення господарського суду.
47. Поворот виконання судового акту.
48. Види судових актів господарського суду, їх характеристика.
49. Рішення господарського суду, його сутність і зміст. Ухвали господарського суду, їх види. Порядок виправлення господарським судом прийнятих ним рішень та ухвал.
50. Судові доручення у господарському процесі України.
51. Поняття та нормативно-правове закріплення понять «банкрутство» і «неплатоспроможність».
52. Особливості розгляду господарськими судами справ про банкрутство.
53. Особливості статусу арбітражного керуючого в господарському процесі України.
54. Види кредиторів у провадженні по справах про банкрутство.
55. Третейські суди, порядок їх організації та діяльності. Види третейських судів. Особливості розгляду господарських справ третейськими судами.
56. Міжнародний комерційний арбітражний суд при ТПП України: компетенція та порядок передачі справ на його розгляд.
57. Правове положення Морської арбітражної комісії при ТПП України.
58. Рішення третейського суду. Порядок прийняття та виконання рішень третейських судів.
59. Поняття, зміст та значення арбітражного застереження (третейської угоди).
60. Повноваження третейського суду. Склад третейського суду.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативні акти

1. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ 1976 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_059
3. Бангалорські принципи поведінки суддів. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>
4. Міжнародні стандарти судочинства. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>
5. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
6. Інструкція з діловодства в господарських судах. URL: <https://court.gov.ua/instructions/>
7. Інструкція про порядок і розміри відшкодування витрат та виплат винагороди особам, що викликаються до органів дізнання, досудового слідства, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 01.07.1996 р. № 710 (в редакції Постанови Кабінету Міністрів України № 868 від 19.09.2012 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/710-96-п>
8. Коментарий к [Бангалорским принципам поведения судей](http://rsu.gov.ua/uploads/news/kommentarij-k-bangalorskim-princ-f27fba1cc3.pdf). URL: <http://rsu.gov.ua/uploads/news/kommentarij-k-bangalorskim-princ-f27fba1cc3.pdf>
9. Положення про автоматизовану систему документообігу суду: Рішення Ради суддів України від 26.11.2010 р. № 30. URL: <https://court.gov.ua/sudova-vlada/969076/polozhenniapasds/>
10. Правила заявлення та розгляду претензій: Затв. наказом Мінтрансу України № 334 від 28.05.2002 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0568-02>

11. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/page>
12. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>
13. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
14. Про відновлення довіри до судової влади в Україні: Закон України від 08.04.2014 р. № 1188-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1188-18>
15. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України № 2597-VIII від 18.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19> .
16. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012 р. № 4901-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4901-17>
17. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>
18. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 р. № 192-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/192-19>
19. Про ліквідацію апеляційних господарських судів та утворення апеляційних господарських судів в апеляційних округах: Указ Президента України від 29.12.2017 р. №454/2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/454/2017>
20. Про ліквідацію місцевих господарських судів та утворення окружних господарських судів: Указ Президента України від 29.12.2017 р. №453/2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/453/2017>
21. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. № 4002-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=4002-12>
22. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>
23. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>

24. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
25. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>
26. Рішення Конституційного суду України від 01.12.2004 № 19-рп/2004 (справа про незалежність суддів як складову їхнього статусу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-04>
27. Рішення Конституційного суду України від 01.12.2004 р. № 18-рп/2004 (справа про охоронюваний законом інтерес). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v018p710-04>
28. Рішення Конституційного суду України від 07.05.2002 р. № 8-рп/2002 (справа щодо підвідомчості актів про призначення або звільнення посадових осіб). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-02>
29. Рішення Конституційного Суду України від 09.07.2002 р. по справі № 1-2/2002 (справа про досудове врегулювання спорів). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>
30. Рішення Конституційного Суду України від 10.01.2008 р. № 1-рп/2008 (справа про завдання третейського суду). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-08>
31. Рішення Конституційного суду України від 11.03.2010 р. № 8-рп/2010 (щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», які містяться у статтях 125, 129 Конституції України). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-10>
32. Рішення Конституційного суду України від 11.07.2013 р. № 6-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 59 Конституції України, частини першої статті 44 Господарського процесуального кодексу України (справа про відшкодування витрат на юридичні послуги у господарському судочинстві). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-13>

33. Рішення Конституційного суду України від 12.06.2013 р. № № 4-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини п'ятої статті 127 Конституції України у системному зв'язку з частиною третьою цієї статті, статті 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (про вимоги до суддів). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-13>
34. Рішення Конституційного суду України від 12.07.2011 р. № 9-рп/2011 (щодо принципу інстанційності в системі судів загальної юрисдикції). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-11>
35. Рішення Конституційного суду України від 22.04.2008 р. № 8-рп/2008 (справа про мову судочинства). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-08>
36. Рішення Конституційного суду України від 25.12.1997 р. № 9-зп (справа за зверненнями жителів міста Жовті Води). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-97>
37. Рішення Конституційного суду України від 26.06.2013 р. № 5-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 частини другої статті 17, пункту 8 частини першої статті 26, частини першої статті 50 Закону України «Про виконавче провадження» (про розстрочку виконання рішення господарського суду). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-13>
38. Рішення Конституційного суду України від 30.09.2009 р. № 23-рп/2009 (справа про право на правову допомогу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-09>
39. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Вищого арбітражного суду України та Генеральної прокуратури України щодо офіційного тлумачення положень статті 2 Арбітражного процесуального кодексу України від 08.04.1999 р. № 3-рп/99 (справа про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-99>
40. Типовий Закон ЮНСІТРАЛ про транскордонну неспроможність 1997 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_877

41. Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності: Ратифікована Постановою Верховної Ради України від 19.12.1992 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_076

Спеціальна література

Основна

1. Господарський процес : навч. посіб. / [В. А. Кройтор, О. В. Синегубов, О. Г. Бортнік та ін.] ; за заг. ред. проф. В. А. Кройтора ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 328 с. [Міністерство внутрішніх справ України \(uu.edu.ua\)](http://uu.edu.ua)
2. Господарське процесуальне право (у схемах і таблицях) : навчальний посібник / Н. В. Никитченко, О. Ю. Минюк, К. Б. Починок, М. В. Шапочкіна та ін.; за заг. ред. Н. В. Никитченко. Чернігів : Десна Поліграф, 2019. 440 с. https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_pravo/Hospodarskyu-protses-.pdf

Додаткова

1. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т. В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.: Одісей, 2011. 400 с.
2. Степанова Т.В. Загальні основи процесуального права у схемах : навч. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 186 с. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/33881>
3. Baranenko D., Stepanova T., Pillai A. V., Kostruba A., Akimenko Y. Delimitation of Jurisdiction of Commercial, Civil and Administrative Courts: IT Challenges. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. VOL.22 No.7, July 2022. P.85-90. URL: http://paper.ijcsns.org/07_book/202207/20220711.pdf
4. Бурцева І. Відсторонення арбітражного керуючого: за і проти. *Юридична газета*. 2020. №7 (713). 13 квітня 2020 р. URL: [114](https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/vidstoronennya-</div><div data-bbox=)

arbitrazhnogo-keruyuchogo-za-i-proti.html.

5. Бутирська І. А. Учасники провадження у справі про банкрутство: дис. ... канд. юрид. наук:12.00.04. Київ, 2017. 204 с.

6. Волянська О. Банкрутство. Зона турбулентності. *Юридична газета*. 2020. 23 квітня 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/bankrutstvo-zona-turbulentnosti.html>

7. Іванів А., Галан М. Відкрити не можна відмовити: практика Верховного Суду як загроза принципу res judicata. *Юридична газета*. 2020. №4 (710). 24 лютого 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/vidkriti-ne-mozhna-vidmoviti-praktika-verhovnogo-sudu-yak-zagroza-principu-res-judicata.html>.

8. Михалюк О., Боднарчук А. У пошуках шляхів ефективного виконання судових рішень. *Юридична газета*. 2020. №9 (715). 12 травня 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/u-poshukah-shlyahiv-efektivnogo-vikonannya-sudovih-rishen.html>.

9. Поляков Б. Феміда з чорного входу, або «Третейський кінь» для цивільного та господарського судочинства. *Закон і Бізнес*. 2020. №31 (1485). 01.08-07.08.2020. URL: https://zib.com.ua/ua/143841-treteyskiy_kin_dlya_civilnogo_ta_gospodarskogo_sudochinstva_.html.

10. Поляков Б.М. Право неспроможності (банкрутства) в Україні: Підручник. К.: Ін Юре, 2011. 569 с.

11. Сідей О. Банкрутство по-новому: аналіз судової практики. *Юридична газета*. 2020. №7 (713). 14 квітня 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/bankrutstvo-ponovomu-analiz-sudovoyi-praktiki.html>.

12. Староста І. Експерт з питань права: повноваження та обов'язки. *Юридична газета*. 2020. №3 (709). 11 лютого 2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/ekspert-z-pitan-prava-povnovazhennya-ta-obovyazki.html>

13. Ткачук О. С. Велика Палата Верховного Суду. Її роль у забезпеченні

- сталості та єдності судової практики. *Юридична Україна*. 2019. № 12. С. 59-61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2019_12_10.
14. Шабаровський Б. Електронні докази у практиці Верховного Суду. ЛІГА: ЗАКОН, 27.02.2019 р. URL: https://biz.ligazakon.net/ua/news/184410_elektronn-dokazi-u-praktits-verkhovnogo-sudu?utm_source=esputnik&utm_medium=email&utm_campaign=biz.ligazakon.net&utm_content=bizpress04.
15. Шумило М. Експерт з питань права: новела процесуальних кодексів, що потребує обґранкування судовою практикою. *Судебно-юридическая газета*. 23 января 2019 г. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/133600-ekspert-z-pitan-prava-novela-protseualnikh-kodeksiv-scho-potrebuye-ogranki-sudovoyu-praktikoju>.
16. Богомол О.В. Судові витрати у господарському судочинстві України: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 168 с.
17. Борщевська О.М. Строки у господарському судочинстві : монографія. Одеса: Фенікс, 2017. 230 с.
18. Васильченко Т. Новели інституту доказування у господарському судочинстві. *Право України*. 2017. №9. С. 146-153.
19. Дяченко С.В., Шпирко Ю.І. «Судова медіація» та «врегулювання спору за участю судді»: відмінності та практика застосування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С.161-164. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2023/38.pdf
20. Коренцов О.І. Правове регулювання доступу громадян до суду в контексті розміру і розподілу судових витрат. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 3. С.298-302. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2023/93.pdf
21. Міщенко І. Удосконалення інституту відводу судді в господарському судочинстві. *Право України*. 2017. №9. С. 131-136.

22. Ніколенко Л. М., Степанова Т. В. Особливості банкрутства фізичних осіб: порівняльно-правова характеристика. *Ампаро*. 2022. № 1 .С. 37-43. <http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-1-2022/4.pdf>
23. Пекарчук А.В. Конституційно-правові основи здійснення правосуддя: пропедевтичний аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С.110-112. http://www.lsej.org.ua/4_2023/24.pdf
24. Петренко Н. О. Підсудність справ господарським судам України : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04. Вінниця, 2017. 21 с.
25. Степанов С.В. Перегляд судових рішень господарських судів за нововиявленими обставинами: Монографія. Одеса: Видавництво ВМВ, 2012. 186 с.
26. Степанова Т. Реформування інституту учасників господарського судового процесу. *Право України*. 2017. №9. С. 122-130.
27. Степанова Т.В. Інвестор в процедурі банкрутства. *Правова держава*. 2015. №20. С.87-92.
28. Степанова Т.В., Ніколенко Л.М. Сучасний стан та перспективи застосування інформаційних технологій в процедурі банкрутства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 3. С.284-287. http://lsej.org.ua/3_2022/66.pdf.
29. Степанова Т.В., Найфлейш В.Д. Окрема думка судді як складова суддівського угляду в господарському судочинстві : монографія. Одеса: Фенікс, 2015. 196 с. URL: http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8531/3/Stepanova_Naifleish.pdf
30. Фонова О. Спрощені провадження у господарському процесі. *Право України*. 2017. №9. С. 167-175.
31. Фролов О. Шляхи удосконалення регулювання міжнародного комерційного арбітражу. *Право України*. 2017. №9. С. 220-237.

32. Хомин Д.Р., Шандрук А.М. Особливості діяльності адвокатури в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С.513-515. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2023/117.pdf
33. Хрімлі О. Інвестиційний міжнародний арбітраж як форма захисту прав іноземних інвесторів. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. №11(249). С. 80-83.
34. Яценко С. Інститут врегулювання спору за участю судді: правова характеристика та вплив на господарський порядок. *Право України*. 2017. №9. С. 213-219.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://ovu.com.ua>
2. <http://www.rada.gov.ua>
3. <http://www.nau.kiev.ua>
4. <http://www.infodisk.com.ua>
5. <http://www.lawbook.org.ua>
6. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
7. <http://lib.onu.edu.ua> – Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова

Навчальне видання

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Електронний методичний посібник
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти, спеціальності 081 Право

Електронне практичне видання

Укладач

Степанова Тетяна Валеріївна

Затвердж. авт. 26.06.2023. Шрифт Times New Roman.
Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним
забезпеченням для читання файлів формату PDF.
Обсяг 1,4 МБ.

Оригінал-макет розроблено в авторській редакції.
Кафедра конституційного права та правосуддя
Економіко-правовий факультет
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058